

**Комунальний заклад Київської обласної ради
«Чорнобильський медичний фаховий коледж»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник директора
з навчальної роботи
Тетяна КРАВЧЕНКО**

Тетяна Кравченко 2024р.

Циклова комісія клінічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**ІНФЕКТОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ
ЕПІДЕМІОЛОГІЇ**

Галузь знань:	22 Охорона здоров'я
Спеціальність:	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма:	Лікувальна справа
Освітній ступінь:	Фаховий молодший бакалавр
Вид освітнього компонента:	Обов'язковий
Мова викладання:	Українська

**Яготин
2024**

Робоча програма Інфектологія з основами епідеміології

для здобувачів освіти за спеціальністю 223 Медсестринство,
Освітньо-професійна програма Лікувальна справа
2023 року

Хороша Юлія Петрівна, викладач

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма схвалена на засіданні циклової комісії клінічних
дисциплін

Протокол від "08" "08" 2024 року № 1

Голова комісії Марія ШУЛЛА

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента
Кількість кредитів – <i>ECTS – 5</i>	Галузь знань <i>22 Охорона здоров'я</i> Спеціальність <i>223 Медсестринство</i>	Нормативна
Загальна кількість годин - 150	Освітньо-професійна програма <i>Лікувальна справа</i>	Рік підготовки: <i>2-й</i> Семестр <i>3-й/ 4- й</i> Лекції: <i>18 год/14 год</i> Практичні/ лабораторні <i>30 год/ 38год</i> Самостійна робота: <i>20/30 год.</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,3 самостійної роботи здобувачі освіти - 1,7	Освітній ступінь: <i>фаховий молодший бакалавр</i>	Вид контролю: <i>Екзамен</i> <i>Комплексний кваліфікаційний екзамен</i>

Робочу програму з освітнього компонента “Інфектологія з основами епідеміології” КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж» складено для підготовки фахових молодших бакалаврів у закладі фахової передвищої освіти за спеціальністю 223 Медсестринство галузь знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійна програма «Лікувальна справа» відповідно до складових галузевих стандартів фахової передвищої освіти затверджених МОН України (Наказ МОН «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я освітньо–професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» № 1202 від 08.11.2021 року) на основі освітньо-професійної програми ««Лікувальна справа» 2011 року та навчальних планів 2011 року (освітньо-професійна програма «Лікувальна справа» та навчальні плани складено і затверджено в 2023 році).

“Інфектологію з основами епідеміології” здобувачі освіти вивчають протягом III-IV семестру, на другому році навчання. На вивчення курсу відводиться 150 годин, з них 32 — лекції, 68 — навчальна практика, 50 год — самостійна робота.

Навчальна мета освітнього компонента “Інфектологія з основами епідеміології” — підготувати сучасного медичного працівника, який володів би клінічним мисленням і, працюючи в умовах ФАПу, екстреної та невідкладної медичної допомоги, здатний був би встановити ранній точний діагноз, призначити лікування, вчасно госпіталізувати, організувати і провести профілактичні та протиепідемічні заходи.

Викладання повинно ґрунтуватися на сучасних стандартах освіти і мати тісний зв'язок з іншими освітніми компонентами.

Під час викладання теоретичної частини слід акцентувати увагу на основних чинних наказах та інструктивних листах МОЗ України, сучасному стані інфекційної захворюваності в регіоні, Україні і світі, етіолого-епідеміологічних даних, класифікації, особливостях сучасного перебігу інфекційних хвороб, методах лабораторної діагностики, лікуванні, профілактичному спрямуванні роботи фельдшера. Засвоєння тем контролюється на навчальній практиці під керівництвом викладача.

Навчальну практику доцільно проводити в інфекційному стаціонарі, інфекційному відділенні, інфекційному кабінеті поліклініки. Особливу увагу приділяють режиму роботи медичного персоналу в інфекційних відділеннях різного профілю, особистій безпеці медичного персоналу. Під час практичного тренінгу звертають увагу на всі етапи маніпуляцій (підготовка до маніпуляції, техніка маніпуляції, дезінфекція або утилізація медичного обладнання). Особливу увагу приділяють спілкуванню пацієнта і медичного працівника, вихованню милосердя і відповідальності. Практичний тренінг і вдосконалення професійних умінь здобувачів освіти проводиться в умовах тренажерного залу в позааудиторний час.

Велике значення надається самостійній роботі здобувачів освіти, метою якої є поглиблення і систематизація знань, закріплення і вдосконалення практичних навичок, вивчення сучасних аспектів і проблем медицини. Організація і планування самостійної роботи здобувачів освіти передбачає надання джерел інформації і застосування сучасних методів і технологій навчання. З цією метою циклова комісія створює методичні рекомендації і методичні розробки тем, винесених на самостійне опрацювання. Потрібно

широко застосовувати інформаційні технології: електронні підручники, комп'ютерні навчальні програми, програмований контроль, відеофільми, слайди тощо.

Програма передбачає складання екзамену. Тестові завдання та тестові задачі включені до теоретичної частини комплексного кваліфікаційного іспиту ЄДКІ.

Циклова комісія має право вносити зміни до робочої програми залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямів наукових досліджень, відповідно до вимог кінцевої мети: галузевих стандартів фахової передвищої освіти, освітньо-професійної програми за фахом підготовки та навчального плану.

Після вивчення освітнього компонента здобувачі освіти повинні оволодіти компетенціями:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК. 1. Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК. 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК. 7. Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК. 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК. 10. Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

СК. 13. Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.

СК. 15. Здатність до здійснення профілактичних втручань, спрямованих на зменшення інфекційних захворювань серед дорослого та дитячого населення, зокрема вакцинацію згідно з календарем профілактичних щеплень та екстрену імунпрофілактику, включаючи її популяризацію.

Програмні результати навчання (РН)

РН. 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН. 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.

РН. 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН. 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН. 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН. 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

РН. 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН. 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН. 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН. 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

РН. 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .

РН. 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН. 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.

РН. 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.

РН. 17. Вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності.

РН. 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН. 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

Після вивчення освітнього компонента здобувачі освіти повинні знати:

- основи етіології, епідеміології, патогенезу, клінічні ознаки захворювання, ускладнення, методи діагностики, особливості лікування і догляду за хворими;
- організацію інфекційної служби, санітарний і протиепідемічний режим інфекційних відділень різного профілю;
- функції та особливості роботи амбулаторної служби. Правила оформлення екстреного повідомлення. Принципи диспансерного спостереження за реконвалесцентами;
- тактику медичного персоналу при карантинних інфекціях;
- правила особистої безпеки медичних працівників.

Здобувачі освіти повинні вміти:

- діагностувати різні інфекційні хвороби та їх ускладнення, оцінювати тяжкість стану хворого;
- збирати епідеміологічний анамнез, виявляти та оцінювати основні симптоми, які є критеріями тяжкості при невідкладних станах, проводити контроль за показниками геодинаміки, дихання, за кількістю введеної рідини та виділень хворого;
- організувати ізоляцію та госпіталізацію інфекційного хворого;
- правильно збирати, зберігати та транспортувати різні матеріали (кров, сечу, спинномозкову рідину, харкотиння) для відповідних лабораторних досліджень, суворо дотримуючись правил особистої безпеки;
- зберігати, вводити та утилізувати біологічні імунні засоби;
- готувати пацієнта до інструментальних досліджень;
- надавати першу невідкладну допомогу в разі критичних, невідкладних станів та знати патогенез їх виникнення;
- дотримуватися правил протиепідемічного режиму;
- здійснювати догляд за хворими, вчасно повідомляти лікареві про зміни опорних симптомів хвороби, виникнення невідкладних станів, одночасно здійснювати профілактичні заходи щодо внутрішньолікарняного поширення інфекцій (у тому числі й власного інфікування);
- дотримуватися правил морально-етичних і деонтологічних норм в інфектології.

Здобувачі освіти мають бути поінформовані про:

- сучасний стан інфекційної захворюваності в регіоні, Україні, світі;
- основні накази та інструктивні листи МОЗ України.

3. Програма освітнього компонента

№ п/п	Вид заняття	Зміст	К-ть годин
		<i>3 семестр</i>	
1	Лекція	<p>Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Основи профілактики інфекційних хвороб. Організація та проведення імунопрофілактики. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд</p> <p>Вчення про епідемічний процес.</p> <p>Поняття про інфекцію, інфекційний процес, інфекційні хвороби. Ознаки інфекційних хвороб:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наявність специфічного етіологічного чинника; - заразливість; - циклічність перебігу; 	2

- розвиток імунітету.
 Міжнародна класифікація інфекційних хвороб та адаптована до Міжнародних вимог класифікація Л.В. Громашевського.

Клінічні форми інфекційних хвороб.
 Роль професійних чинників, чинників навколишнього середовища у виникненні та клінічному перебігу інфекційних хвороб.

Поняття про епідемічний процес, епідемічний осередок, спорадичну захворюваність, епідемію, пандемію.
 Джерело інфекції. Профілактичні заходи в осередку. Механізми і чинники передачі збудників інфекційних хвороб. Вплив на шляхи і чинники передачі інфекції.
 Сприйнятливий колектив. Учення про імунітет. Вплив на сприйнятливість організму.

Предмет епідеміології. Визначення епідеміології як науки. Роль і місце епідеміології в охороні здоров'я, господарстві, обороні країни. Основні завдання щодо профілактики інфекційних хвороб у сучасних умовах. Методи епідеміології. Епідеміологічний нагляд — сучасна і найефективніша форма проведення профілактичної та протиепідемічної роботи: визначення поняття, загальна мета та завдання. Епідеміологічний метод дослідження, епідеміологічна діагностика, епідеміологічний аналіз.

Епідемічний процес як процес виникнення і поширення інфекційних хвороб серед населення. Кількісні прояви епідемічного процесу: захворюваність спорадична та епідемічна (спалах, епідемія, пандемія). Ланки епідемічного процесу. Хвора людина як джерело збудника інфекції. Заразність хворого в окремі періоди хвороби. Носії збудника як джерело збудника інфекції. Категорії носійства. Тварини як джерело збудників інфекції (дикі, промислові, свійські). Сапронози. Механізм передавання збудників інфекції: фекальнооральний, краплинний (аерозольний), трансмісивний, контактний, вертикальний. Чинники передавання збудника інфекції. Шляхи поширення збудника інфекції.

Значення окремих видів комах і членистоногих як переносників збудників інфекційних хвороб. Біологічна та епідеміологічна характеристика вошей, комарів, бліх, москітів, мух, кліщів.

Вплив соціальних і природних чинників на епідемічний процес. Природна осередковість інфекційних хвороб. Роль екологічних чинників у формуванні епідемічного процесу. Основні положення теорії саморегуляції паразитарних систем В.Д. Белякова. Епідемічний осередок.

Сприйнятливість до інфекційних хвороб. Значення

	<p>Самостійна робота</p>	<p>імунного перевірку серед населення в розвитку епідемічного процесу.</p> <p>1. <i>Історія розвитку епідеміологічної науки. Досягнення вітчизняної епідеміології (Д.С. Самойлович, Д.К. Заболотний, А.В. Громашевський, Л.А. Тарасевич, М.Ф. Гамалея, Е.П. Павловський, П.А. Петрищева, В.Д. Белякова, К.І. Скрябін та ін.).</i></p> <p>1. <i>Кабінет інфекційних захворювань: структура, обладнання, медична документація, основні завдання.</i></p> <p>2. <i>Основи профілактики інфекційних хвороб.</i></p> <p>3. <i>Організація та проведення щеплень.</i></p>	<p>2</p>
<p>2</p>	<p>Лекція</p>	<p>Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими. Методи діагностики інфекційних хвороб.</p> <p>Лікувально-охоронний режим і його вплив на перебіг і наслідки інфекційної хвороби.</p> <p>Дієтотерапія.</p> <p>Принципи комплексного лікування:</p> <ul style="list-style-type: none"> - етіотропне: антибактеріальні, противірусні засоби, антипротозойні препарати; - імунотерапія: значення сироваток, імуноглобулінів, анатоксинів і вакцин для лікування інфекційного хворого; методика введення сироваток за методом Безредки; - патогенетичне: протизапальні, десенсибілізуювальні, дезінтоксикаційні засоби; - симптоматичне лікування; - лікування індивідуальне. <p>Значення алергологічного анамнезу. Можливі побічні реакції на лікарські засоби. Правила введення антибіотиків.</p> <p>Анафілактичний шок, його симптоми і лікування.</p> <p>Принципи ранньої діагностики інфекційних хвороб. Клінічна діагностика. Значення клінічного та епідеміологічного анамнезу. Поняття про основні симптоми та синдроми інфекційних хвороб.</p> <p>Об'єктивне обстеження: зовнішній вигляд хворого, оцінювання свідомості, положення, поведінки, зміна шкіри і слизових оболонок; обстеження по системах органів.</p> <p>Попередній діагноз.</p> <p>Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Значення загальноклінічних, специфічних і додаткових методів дослідження.</p> <p>Дотримання етики та деонтології під час роботи з хворим.</p>	<p>2</p>

	<p>Самостійна робота</p>	<p>1.Методи діагностики інфекційних хвороб. Інструментальні методи: ректороманоскопія, спинномозкова пункція, УЗД. 2.Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. 3. Загальні правила догляду за інфекційними хворими. Догляд за хворими. 4. Фізіотерапевтичні методи лікування хворих на інфекційні хвороби. 5. Охорона праці в галузі</p>	<p>3</p>
<p>3</p>	<p>Лекція</p>	<p>Черевний тиф. Паратифи А і В. Шигельоз</p> <p>Етіологія та епідеміологія <i>черевного тифу</i>. Патогенез захворювання. Типові клінічні ознаки. Ускладнення специфічні і неспецифічні. Методи лабораторної діагностики. Диференціальна діагностика. Основні принципи лікування і догляду за хворим. Профілактика ускладнень. Критерії виписування, тривалість спостереження за реконвалесцентами. Профілактика черевного тифу.</p> <p>Етіологія та епідеміологія <i>шигельозу</i>. Основи патогенезу. Класифікація клінічних форм хвороби. Опорні симптоми. Характеристика випорожнень хворого на дизентерію. Лабораторна діагностика. Принципи лікування хворого. Критерії виписування хворих із стаціонару, диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика шигельозу.</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота</p>	<p>1. <i>Черевний тиф.</i> 2. <i>Паратифи А і В. Клініко-епідеміологічна характеристика паратифів А і В. Лікування і догляд за хворими. Профілактика паратифів.</i> 3. <i>Диференціальна діагностика шигельозу</i> 4. <i>Принципи лікування хворих на шигельоз.</i></p>	<p>2</p>
<p>4</p>	<p>Лекція</p>	<p>Холера. Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз. Ботулізм</p> <p>Сучасна епідеміологічна характеристика <i>холери</i> як карантинної інфекції. Етіологія та епідеміологія. Основи патогенезу. Клінічні ознаки холери. Методи лабораторної діагностики. Експрес-діагностика. Правила взяття і транспортування інфікованого матеріалу до лабораторії.</p>	<p>2</p>

		<p>Диференціальна діагностика холери, принципи лікування. Первинна і компенсаторна регідратація. Застосування антибіотиків. Особливості догляду за хворим. Критерії виписування зі стаціонару. Диспансерне спостереження. Профілактичні заходи в осередку.</p> <p>Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз. Ботулізм</p> <p>Загальна характеристика хвороб із групи харчових токсикоінфекцій. Етіологія. Основи епідеміології. Патогенез. Клінічна симптоматика. Оцінювання ступеня дегідратації. Методи лабораторної діагностики. Принципи лікування. Роль регідратації і дезінтоксикації. Особливості догляду за хворим. Критерії виписування хворих зі стаціонару.</p> <p><i>Сальмонельоз.</i> Етіологія та епідеміологія. Основи патогенезу. Клінічні форми сальмонельозу. Основні ознаки хвороби. Методи лабораторної діагностики. Принципи лікування хворого. Показання до госпіталізації. Роль патогенетичної терапії. Критерії виписування хворих на сальмонельоз зі стаціонару, профілактичні заходи.</p> <p>Характеристика <i>ботулізму</i>, роль токсину ботулізму в патогенезі захворювання. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторні методи діагностики. Принципи лікування ботулізму: серо-, антибіотико-, патогенетична терапія. Профілактика ботулізму.</p> <p>1. <i>Холера. Диференціальна діагностика холери.</i> 2. <i>Режим роботи медичного персоналу в госпіталі для хворих на холеру.</i> 3. <i>Шигельоз</i> <i>Диференціальна діагностика шигельозу</i> <i>Принципи лікування хворих на шигельоз.</i></p> <p>1. 4. <i>Ботулізм. Невідкладна допомога хворому на ботулізм. Диференціальна діагностика.</i></p> <p>5. <i>Харчові токсикоінфекції. Диференціальна діагностика захворювань.</i> 6. <i>Сальмонельоз. Диференціальний діагноз.</i></p>	<p>3</p>
5	Лекція	<p>Вірусні гепатити</p> <p>Загальна характеристика групи <i>вірусних гепатитів</i>. Особливості етіології. Епідеміологія. Патогенез вірусного гепатиту А. Типові варіанти переджовтрянничного періоду. Клінічні прояви. Ускладнення. Методи лабораторного дослідження: загальноклінічні, біохімічні, інструментальні, специфічні. Диференціальна</p>	2

	<p><i>Самостійна робота</i></p>	<p>діагностика. Принципи лікування хворих на вірусні гепатити. Роль режиму та дієтотерапії. Критерії виписування реконвалесцентів. Диспансерне спостереження.</p> <p>Епідеміологічна характеристика вірусного гепатиту В. Основи патогенезу. Варіанти переджовтяничного періоду. Групи ризику. Особливості перебігу. Ускладнення. Методи лабораторної діагностики: загальноклінічні, біохімічні, інструментальні, специфічні. Визначення австралійського антигену. Основні принципи лікування і догляду за хворими.</p> <p>Критерії виписування зі стаціонару.</p> <p>Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика захворювання. Підготовка і проведення лекцій з профілактики вірусних гепатитів для населення і пацієнтів інфекційного відділення</p> <p>Вірусний гепатит С. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.</p> <p>Вірусний гепатит D. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.</p> <p>Вірусний гепатит E. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.</p> <p><i>1. Вірусний гепатит С. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.</i></p> <p><i>2. Вірусний гепатит D. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.</i></p> <p><i>3. Вірусний гепатит E. Етіологія. Епідеміологічна характеристика. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.</i></p> <p><i>4. Вірусні гепатити. Диференціальна діагностика</i></p>	<p>2</p>
<p>6</p>	<p>Лекція</p>	<p>Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції</p> <p><i>Грип.</i> Визначення, історичні відомості, актуальність. Етіологія, мінливість та стійкість збудника. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна класифікація. Розвиток хвороби, катаральний та інтоксикаційний синдроми, ступінь тяжкості. Ускладнення.</p> <p>Діагностика. Значення клініко-епідеміологічного анамнезу. Специфічна лабораторна діагностика.</p> <p>Диференціальна діагностика.</p> <p>Лікування. Показання до госпіталізації. Значення режиму, вимоги до ізоляції. Етіотропні засоби, їх характеристика, правила застосування. Патогенетичне та симптоматичне лікування. Лікування ускладнень грипу. Профілактика.</p>	<p>2</p>

	<p>Самостійна робота</p>	<p>1. Грип. Епідеміологічна характеристика збудників грипу. Джерело збудника інфекції, механізм передавання. Сприйнятливість та імунітет. Специфічна профілактика грипу. Профілактичні заходи.</p> <p>2. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Загальна характеристика групи. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні ознаки. Ускладнення. Діагностика. Диференціальна діагностика. Принципи лікування. Показання до госпіталізації.</p> <p>3. Профілактичні заходи в домашніх умовах та в умовах ФАПу. Заходи в осередку.</p>	<p>2</p>
<p>7</p>	<p>Лекція</p>	<p>Герпесвірусні інфекції. Інфекційний мононуклеоз. Ангіна.</p> <p><i>Герпесвірусні інфекції.</i> Види герпесу. Простий герпес.</p> <p>Оперізувальний герпес. Етіологія. Епідеміологія. Сприйнятливість населення. Імунітет. Клінічні прояви герпесвірусних інфекцій, їхня характеристика.</p> <p>Класифікація. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування хворих з різними клінічними формами герпесу. Показання до госпіталізації. Диспансеризація. Профілактика і заходи в осередку.</p> <p><i>Інфекційний мононуклеоз.</i> Визначення хвороби, актуальність.</p> <p>Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічний перебіг хвороби. Ускладнення. Діагностика. Опорні симптоми клінічної діагностики.</p> <p>Специфічні зміни картини крові, серологічна діагностика. Диференціальна діагностика.</p> <p>Лікування. Догляд за хворими. Профілактика</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота</p>	<p>1. Герпесвірусні інфекції. Види герпесу. Диференційна діагностика</p> <p>2. Вітряна віспа. Клініко-епідеміологічні особливості перебігу. Класифікація. Патогенез захворювання. Ускладнення. Наслідки захворювання. Діагностика. Особливості лікування та профілактика.</p> <p>3. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика ангіни за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Діагностика ангіни, методи обстеження хворих. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика.</p>	<p>2</p>

8	Лекція	<p>Дифтерія. Менінгококова інфекція</p> <p>Дифтерія. Визначення хвороби, актуальність. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Класифікація дифтерії. Перебіг хвороби, симптоматика різних форм. Дифтерійний круп. Ускладнення. Специфічна діагностика. Лікування. Необхідність госпіталізації. Значення режиму. Специфічне лікування. Патогенетичне лікування. Правила виписування зі стаціонару.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Диспансеризація. Профілактика і протиепідемічні заходи. Диференціальна діагностика дифтерії. 2. Невідкладна допомога при дифтерійному крупі. <p>Визначення хвороби, актуальність. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна класифікація. Симптоматика різних форм. Ускладнення. Лабораторна діагностика, виділення збудника з носової частини горла, крові, спинномозкової рідини. Вимоги до транспортування патологічного матеріалу. Принципи лікування. Особливості догляду за хворими. Етіотропне, патогенетичне лікування. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Профілактика захворювання.</p>	2
	Самостійна робота	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диференціальна діагностика дифтерії. 2. Невідкладна допомога при дифтерійному крупі. <p>3 Менінгококова інфекція..Епідеміологічна характеристика збудника менінгококової інфекції, розгляд особливостей епідемічного процесу. Епідеміологічне значення різних форм менінгококової інфекції. Профілактика.Диференціальна діагностика.</p> <p>4.Невідкладна медична допомога при інфекційно-токсичному шоку, набряку головного мозку.</p>	2
9	Лекція	<p>Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Геморагічні гарячки</p> <p>Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. <i>Висипний тиф</i>. Визначення. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина (тривалість інкубаційного періоду, терміни появи висипу, характеристика висипу, симптоми ураження нервової системи, ускладнення). Лікування етіотропне, патогенетичне. Особливості догляду. Диспансеризація. Особливості спостереження і робота в осередку.</p> <p>Загальна характеристика групи хвороб, нозології.</p>	2

	<p>Самостійна робота</p>	<p><i>Геморагічна гарячка з нирковим синдромом. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина (інкубаційний період, основні клінічні синдроми, перебіг), диференціальна діагностика, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.</i></p> <p><i>2. Епідеміологічна характеристика збудників висипного тифу, хвороби Бриля. Джерело збудників інфекції. Методи активного виявлення хворих та носіїв. Механізм, шляхи передачі збудника. Роль та біологічні особливості переносника. Сучасні особливості епідеміології захворювань. Специфічна профілактика висипного тифу. Профілактичні заходи. Організація та проведення протипедикюльозних заходів.</i></p> <p><i>Хвороба Брілла. Особливості її перебігу. Підстави для встановлення діагнозу. Диференціальна діагностика.</i></p> <p><i>3.Кримська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.</i></p> <p><i>4.Омська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.</i></p>	<p>2</p>
<p>1</p>	<p>Практичне заняття</p>	<p>Організація і режим інфекційної служби Основи профілактики інфекційних хвороб Методи діагностики інфекційних хвороб</p> <p>Ознайомлення з організацією та режимом роботи інфекційної лікарні (відділення). Приймальне відділення, його улаштування, режим роботи та функції: діагностика хвороби; взяття матеріалу для дослідження; санітарне оброблення хворих; надання першої допомоги; заповнення документації.</p> <p>Улаштування та організація роботи інфекційного відділення. Протиепідемічний режим інфекційних відділень різного профілю.</p> <p>Правила роботи медичного персоналу інфекційної лікарні. Використання індивідуальних засобів захисту медичного персоналу. Медична етика та деонтологія.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – заповнювати термінові повідомлення в санепідемстанцію (СЕС) про наявність інфекційного захворювання, харчового, гострого та професійного захворювання; – заповнювати журнал обліку інфекційних хвороб; – проводити прийом і санітарне оброблення хворих; – готувати робочі розчини відповідних дезінфекційних засобів; – готувати до роботи процедурний кабінет; – проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів; – проводити поточну і заключну дезінфекцію при 	<p>4</p>

- різних інфекційних захворюваннях;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з
- медичними інструментами, кров'ю та іншими біологічними рідинами організму.

Основи профілактики інфекційних хвороб

Профілактичні заходи, спрямовані на різні ланки епідеміологічного процесу:

- запобігання появі або ліквідація джерела збудника інфекції;
- запобігання можливості реалізації чи виключення механізму передачі збудника;
- створення або підвищення рівня імунітету населення. Організація і проведення профілактичних щеплень.

Препарати, що їх застосовують для імунізації, правила їх зберігання; протипоказання до проведення щеплень.

Кабінет інфекційних захворювань: структура, обладнання, медична документація, основні завдання. Забезпечення своєчасного і раннього виявлення інфекційних хворих. Диспансерне спостереження за особами, що перехворіли. Аналіз динаміки інфекційної захворюваності. Розроблення і здійснення заходів щодо підвищення якості та ефективності діагностики, лікування і профілактики інфекційних хвороб.

Практичні навички:

- виявляти інфекційного хворого;
- визначати строки нагляду та ізоляції за контактними у вогнищі заразних інфекційних захворювань;
- проводити епідемічне обстеження у вогнищі інфекційної хвороби;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з пацієнтами та інфекційним матеріалом;
- визначати показання і протипоказання до вакцинації, проводити щеплення, запобігати ускладненням унаслідок щеплення;
- проводити роботу серед населення з питань профілактичної медицини.

Методи діагностики інфекційних хвороб

Організація проведення обстеження інфекційних хворих. Виділення симптомів (вирішальних, опорних, загальноінфекційних) і синдромів (інтоксикаційний, діарейний, гепатоліснальний, менінгеальний).

Складання навчальної історії хвороби.

Ознайомлення з основними методами об'єктивного обстеження.

		<p>Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики.</p> <p>Обов'язки медичного персоналу під час взяття патологічного матеріалу від хворого для лабораторних досліджень крові, сечі, калу, жовчі, цереброспінальної рідини. Значення клінічної та біохімічної лабораторної діагностики для підтвердження діагнозу. Методи інструментальної діагностики: ректороманоскопія, спинномозкова пункція, УЗД.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> - збирати скарги хворих, анамнез захворювання, анамнез життя, епідеміологічний анамнез; - оцінювати загальний стан пацієнта; - проводити огляд шкіри, підшкірної основи; - проводити огляд (обстеження) периферичних лімфатичних вузлів; - вимірювати температуру тіла; - підраховувати частоту дихання; - досліджувати властивості пульсу; - вимірювати артеріальний тиск; - проводити поверхневу та глибоку пальпацію живота; - проводити взяття інфікованого матеріалу від хворого для бактеріологічного та бактеріоскопічного дослідження; - проводити взяття крові для серологічних досліджень; - проводити внутрішньошкірну алергійну (діагностичну) пробу; - проводити взяття матеріалу від хворих з підозрою на особливо небезпечні інфекції; - аналізувати результати досліджень крові, сечі; - виписувати направлення для лабораторного дослідження; - готувати інфекційних хворих до інструментальних методів дослідження. 	
2	Практичне заняття	<p>Предмет і методи епідеміології. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд</p> <p>Вчення про епідемічний процес.</p> <p>Предмет епідеміології. Визначення епідеміології як науки. Роль і місце епідеміології в охороні здоров'я, господарстві, обороні країни. Основні завдання щодо профілактики інфекційних хвороб у сучасних умовах. Методи епідеміології. Епідеміологічний нагляд — сучасна і найефективніша форма проведення профілактичної та протиепідемічної роботи: визначення поняття, загальна мета та завдання. Епідеміологічний метод дослідження, епідеміологічна діагностика, епідеміологічний аналіз.</p> <p>Епідемічний процес як процес виникнення і поширення інфекційних хвороб серед населення. Кількісні прояви епідемічного процесу: захворюваність спорадична та</p>	4

		<p>епідемічна (спалах, епідемія, пандемія). Ланки епідемічного процесу. Хвора людина як джерело збудника інфекції. Заразність хворого в окремі періоди хвороби. Носії збудника як джерело збудника інфекції. Категорії носійства. Тварини як джерело збудників інфекції (дикі, промислові, свійські). Сапронози. Механізм передавання збудників інфекції: фекальнооральний, краплинний (аерозольний), трансмісивний, контактний, вертикальний. Чинники передавання збудника інфекції. Шляхи поширення збудника інфекції.</p> <p>Значення окремих видів комах і членистоногих як переносників збудників інфекційних хвороб. Біологічна та епідеміологічна характеристика вошей, комарів, бліх, москітів, мух, кліщів.</p> <p>Вплив соціальних і природних чинників на епідемічний процес. Природна осередковість інфекційних хвороб. Роль екологічних чинників у формуванні епідемічного процесу. Основні положення теорії саморегуляції паразитарних систем В.Д. Белякова. Епідемічний осередок.</p> <p>Сприйнятливість до інфекційних хвороб. Значення імунного перевірку серед населення в розвитку епідемічного процесу.</p> <p style="text-align: center;">Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими. Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття про дезінсекцію та дератизацію</p> <p>Принципи комплексного та індивідуального лікування інфекційного хворого.</p> <p>Ознайомлення з основними групами етіотропних, патогенетичних лікувальних засобів. Правила їх зберігання та введення. Заповнення листків призначення. Призначення лікарських засобів з пояснюванням механізму їх дії. Робота на медичному посту та в процедурному кабінеті. Значення чіткого виконання лікарських призначень, дотримання правил асептики</p> <p>- антисептики, дотримання правил техніки безпеки під час роботи з медичними інструментами, обладнанням, кров'ю та біологічними рідинами організму.</p> <p>Закріплення навичок догляду за хворими в інфекційному відділенні.</p> <p>Організація лікувального харчування, види дієт.</p> <p>Основні методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації.</p> <p>Фізичний метод дезінфекції. Хімічні дезінфекційні засоби, застосування їх при різних інфекційних хворобах відповідно до різних об'єктів. Техніка приготування робочих розчинів дезінфекційних засобів, правила роботи з ними. Апаратура для дезінфекції та дезінсекції. Методи</p>	
3	<i>Практичне заняття</i>		4

		<p>стерилізації. Контроль якості достерилізаційного очищення та стерилізації виробів медичного призначення.</p> <p><i>Практичні навички:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – приготувати робочі концентрації дезінфекційних засобів; – користуватися апаратурою для проведення дезінфекції, дезінсекції; – організувати і проводити осередкову дезінфекцію в умовах ФАПу, здоров'я пункту; <p>– проводити контроль якості достерилізаційного очищення та стерилізації виробів медичного призначення.</p> <p><i>Практичні навички:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – оформлювати листи призначень; – роздавати лікарські засоби хворим з пояснюванням механізму їхньої дії; – надавати невідкладну допомогу в разі анафілактичного шоку; – проводити туалет хворим; – доглядати за шкірою, порожниною рота хворих; – годувати тяжкохворих; – розводити і розраховувати дози антибіотиків; – проводити внутрішньом'язове, внутрішньовенне, струминне введення фармакологічних засобів; – збирати й заповнювати одноразові системи для внутрішньовенних вливань; – проводити внутрішньовенне краплинне введення фармакологічних засобів; – проводити підшкірні ін'єкції; – вводити гетерологічні сироватки; – забезпечувати особисту безпеку під час роботи з пацієнтами та інфікованим матеріалом. <p>Черевний тиф. Паратифи А і В Шигельоз</p> <p>Методика обстеження хворого на кишковій інфекції.</p>	
4	<i>Практичне Заняття</i>		4

Ознайомлення з основними симптомами хвороби. Диференціальна діагностика з іншими гарячковими захворюваннями. Невідкладна медична допомога при кишковій кровотечі, перфорації виразки, колапсі. Взяття інфікованого матеріалу для бактеріологічного обстеження. Догляд за хворими. Дієтотерапія. Організація профілактичних заходів у вогнищі.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- визначати опорні симптоми під час огляду хворого;
- зображувати температурну криву хворого на черевний тиф;
- підраховувати і записувати пульс відносно рівня температури тіла;
- брати й висівати кров для виділення гемокультури бактерій черевного тифу;
- брати, транспортувати і висівати кал для виділення бактерій черевного тифу;
- збирати і висівати сечу;
- проводити дуоденальне зондування та посів жовчі для виділення бактерій черевного тифу;
- брати кров з вени хворого для серологічних реакцій;
- знати діагностику і тактику медичного персоналу під час кишкової кровотечі, перфорації виразки кишки.

Шигельоз

Ознайомлення з найважливішими ознаками шигельозу. Характер випорожнень хворого і патологічних домішок. Методика опитування і огляду хворих на кишкову інфекцію. Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики. Взяття інфікованого матеріалу на бактеріологічне дослідження. Підготовка хворих до ректороманоскопії. Участь у проведенні ректороманоскопії. Диференціальна діагностика шигельозу. Ознайомлення із принципами лікування хворих на шигельоз. Основні групи специфічних засобів. Роль дієтотерапії в лікуванні хворих. Критерії виписування реконвалесцентів із стаціонару.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- оцінювати характер випорожнень хворого;
- збирати і висівати інфікований матеріал від хворого на поживні середовища;
- оформляти направлення до бактеріологічної лабораторії;
- готувати хворого до ректороманоскопії

5	Практичне заняття	<p>Холера. Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз Ботулізм</p> <p>Ознайомлення з режимом роботи холерного госпіталю.</p> <p>Диференціальна діагностика холери.</p> <p>Тактика медичного працівника в разі виявлення хворого на холеру. Призначення первинної і компенсаторної регідратаційної терапії.</p> <p>Правила взяття інфікованого матеріалу для проведення бактеріологічного дослідження.</p> <p>Протиепідемічний режим.</p> <p>Підготовка і проведення лекцій з профілактики холери для населення і пацієнтів інфекційного відділення.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — обстежувати хворого з урахуванням особливостей збирання епідеміологічного анамнезу; — проводити об'єктивне обстеження: огляд обличчя, шкіри. Визначати ступінь зневоднення організму; — збирати випорожнення, блювотні маси хворого на холеру та транспортувати матеріал до лабораторії; — забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом; — вживати профілактичних заходів в осередку. <p>Опитування і огляд хворого на сальмонельоз і харчові токсикоінфекції.</p> <p>Оцінювання характеру випорожнень хворого сальмонельоз, наявності патологічних домішок у випорожненнях.</p> <p>Оцінювання ступеня дегідратації.</p> <p>Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики. Взяття матеріалу на бактеріологічне дослідження.</p> <p>Ознайомлення з основними лікарськими засобами для лікування хворих на сальмонельоз і харчові токсикоінфекції.</p> <p>Надання невідкладної медичної допомоги хворому на сальмонельоз.</p> <p>Надання невідкладної медичної допомоги хворому на харчові токсикоінфекції.</p> <p>Проведення патогенетичної терапії.</p> <p>Догляд за хворим.</p> <p>Протиепідемічний режим. Критерії виписування зі стаціонару. Профілактичні заходи в осередку. Роль санітарно-гігієнічних знань серед населення у профілактиці сальмонельозу та харчових токсикоінфекцій. Підготовка і проведення лекцій з профілактики сальмонельозу та харчових токсикоінфекцій серед населення та пацієнтів інфекційного відділення.</p>	4
---	-------------------	--	---

		<p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — обстежувати хворого. Обґрунтовувати діагноз згідно з клініко-епідеміологічними даними; — збирати випорожнення, блювотні маси, промивні води шлунка для дослідження на сальмонельоз; — оцінювати тяжкість стану хворого, ступінь зневоднення організму; — брати кров для серологічних реакцій; — брати сечу для бактеріологічного дослідження; — надавати невідкладну медичну допомогу хворим у разі харчових токсикоінфекцій і сальмонельозу; — забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом. <p>Ботулізм Опитування та огляд хворого на ботулізм. Ознайомлення з основними методами специфічної лабораторної діагностики. Невідкладна медична допомога хворому на ботулізм Методика введення протиботулінічної сироватки. Можливі ускладнення серотерапії. Невідкладна медична допомога хворому з анафілактичним шоком. Харчування хворого на ботулізм. Догляд за хворим. Роль дотримання правил домашнього консервування у профілактиці ботулізму.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез з урахуванням його особливостей при ботулізмі; — об'єктивно обстежувати хворого: огляд і пальпація органів травлення, виявлення очних симптомів, перистальтика кишок; — збирати блювотні маси, промивні води шлунка і випорожнення хворого для бактеріологічного дослідження, транспортувати матеріал у бактеріологічну лабораторію; — ставити сифонну клізму; — вводити протиботулінічну сироватку; — надавати невідкладну медичну допомогу в разі ботулізму. <p>Вірусні гепатити</p> <p>Методика обстеження хворих на вірусний гепатит: огляд хворих, виявлення найтиповіших ознак хвороби. Характер випорожнень і сечі. Пальпація печінки. Особливості взяття, зберігання та доставки матеріалів на загальноклінічне, біохімічне та специфічне дослідження. Ознайомлення з принципами дієто- і фітотерапії.</p>	
6	Практичне Заняття		4

7	Практичне заняття	<p>Роль стерилізації медичних інструментів у профілактиці вірусних гепатитів. Передстерилізаційне оброблення медичних інструментів. Правила роботи з одноразовими шприцами.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — проводити огляд очей, склер, кон'юнктиви, ротової порожнини; — проводити оцінювання сечі; — оцінювати результати дослідження сечі; — проводити пальпацію органів черевної порожнини; — брати кров для біохімічних досліджень; — брати кров на імуноферментний аналіз та полімеразну ланцюгову реакцію; — діагностувати і надавати невідкладну допомогу при печінковій комі; — проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів. <p>Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції Інфекційний мононуклеоз. Ангіна. Дифтерія</p> <p>Обстеження хворих з метою виявлення типових ознак групи хвороби. Діагностика. Відпрацювання методики взяття матеріалу змиву з носоглотки, взяття мазків-відбитків для імунофлюоресценції. Призначення лікування, догляду. Режим медичного персоналу під час спілкування з хворими на грип та інші ГРВІ. Профілактика грипу.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез при грипі та інших ГРВІ; — проводити огляд очей, склер, кон'юнктиви; — Перевіряти стан мозкових оболонок; — отримувати змив зі слизової оболонки задньої стінки глотки, носа; — брати матеріал для реакції імунофлюоресценції; — брати кров для серологічного дослідження; — уводити протигрипозний гамма-глобулін; — розводити та інтраназально вводити лейкоцитарний інтерферон; — надавати першу допомогу при гіпертермічному синдромі; — надавати першу допомогу при больовому синдромі <p>Інфекційний мононуклеоз. Ангіна.</p> <p>Обстеження хворих на ангіну, інфекційний мононуклеоз з метою виявлення основних симптомів цих</p>	4
---	-------------------	---	---

		<p>хвороб. Ознайомлення з технікою взяття матеріалу з носа і зів на мікрофлору, транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію. Принципи лікування.</p> <p>Профілактика.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — проводити обстеження хворих на ангіну, інфекційний моноклеоз; — проводити обстеження периферичних лімфатичних вузлів; — проводити огляд ротової порожнини; — брати мазки із зів, носа на бактеріологічне дослідження. <p>Дифтерія</p> <p>Обстеження хворих. Виявлення опорних симптомів.</p> <p>Диференціальна діагностика.</p> <p>Відпрацювання техніки взяття матеріалу з носа і зів, транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію.</p> <p>Відпрацювання методики введення сироватки за методом Безредки.</p> <p>Профілактика. Лікувально-профілактичні заходи в осередку інфекції. Спостереження за контактними особами.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — проводити обстеження периферичних лімфатичних вузлів; — проводити огляд порожнини рота, носа; — брати мазки із зів, носа на бактеріологічне дослідження; — надавати невідкладну медичну допомогу при дифтерійному крупі; — вводити протидифтерійну антитоксичну сироватку. <p>Менінгококова інфекція. Висипний тиф. Хвороба Брілла</p> <p>Обстеження хворих. Обґрунтування діагнозу різних варіантів менінгококової хвороби згідно з клініко-епідеміологічними даними. Виявлення менінгеальних симптомів.</p> <p>Ознайомлення з методами лабораторної діагностики. Техніка виконання спинномозкової пункції. Підготовка хворого до спинномозкової пункції. Техніка взяття і посіву матеріалу з носоглотки на менінгокок.</p> <p>Принципи лікування, ознайомлення з основними етіотропними та патогенетичними лікарськими засобами. Правила введення антибіотиків. Невідкладна медична допомога при інфекційно-токсичному шоку, набряку головного мозку. Особливості догляду за хворими.</p>	
8	Практичне заняття		2

Диспансерне спостереження за реконвалесцентами.
Лікувально-профілактичні заходи в осередку інфекції.
Тактика фельдшера швидкої допомоги щодо хворих з генералізованими формами менінгококової хвороби.

Практичні навички:

- збирати клініко-епідеміологічний анамнез;
- визначати основні клінічні ознаки менінгіту: ригідність потиличних м'язів, симптоми Брудзинського, Керніга;
- знати техніку взяття та посіву слизу з носа та зіва на менінгокок;
- готувати хворого і все необхідне до проведення люмбальної пункції, знати техніку виконання;
- транспортувати спинномозкову рідину в бактеріологічну лабораторію;
- надавати невідкладну медичну допомогу хворому при інфекційно-токсичному шоку на догоспітальному етапі;
- діагностувати коматозні стани;
- допомагати хворому з набряком головного мозку.

Загальна характеристика трансмісивних інфекцій.
Висипний тиф. Хвороба Брілла

Вивчення орієнтовних історій хвороби.
Догляд за хворими у гарячковому стані.
Лабораторна діагностика. Правила взяття крові для серологічного дослідження.
Принципи лікування хворих. Значення догляду.
Протиепідемічні заходи. Санітарне оброблення хворих. Способи боротьби з педикульозом. Робота в осередку в умовах ФАПУ.

Практичні навички:

- проводити огляд хворого. Виявляти і оцінювати висипку;
- оглядати хворого з метою виявлення педикульозу;
- проводити санітарне оброблення хворих на педикульоз;
- доглядати за хворим у гарячковому стані;
- здійснювати протиепідемічні заходи в осередку висипного тифу.

4 семестр

1

Лекція

Малярія

Визначення захворювання, етіологія (типи збудників, їх особливості, цикл розвитку), епідеміологія, сучасні особливості, поширення захворювання.
Патогенез. Клінічна картина малярії залежно від форми, зміни в організмі під час нападу та в період між нападами.

2

		Ускладнення малярії (малярійна кома, гемоглобінурійна гарячка, розрив селезінки). Методи діагностики (загальний аналіз крові, паразитоскопія). Лікування (групи протималярійних препаратів, особливості їх застосування). Профілактика.	
	<i>Самостійна робота</i>	<i>1. Малярія. Види збудників малярії. Характеристика переносника. Особливості епідемічного процесу. Методи активного виявлення хворих та носіїв. Основні принципи профілактики малярії. Ускладнення малярії (малярійна кома, гемоглобінурійна гарячка, розрив селезінки).</i>	6
2	Лекція	ВІЛ-інфекція Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Значення різних механізмів і шляхів поширення збудника. Клінічна картина. Тривалість інкубаційного періоду, основні синдроми, тривалість перебігу хвороби, наслідки. Методи обстеження. Опортуністичні інфекції, їх значення в перебігу хвороби. Принципи лікування. Профілактика.	2
	<i>Самостійна робота</i>	<i>1. Захворюваність на СНІД у певному регіоні. 2. Сучасні методи специфічної діагностики ВІЛ/СНІД. Принципи лікування хворих. ВІЛ-інфекція — правові аспекти згідно з правовими актами України. 3. Внутрішньолікарняна інфекція. Визначення поняття про внутрішньолікарняну інфекцію. Етіологія та найпоширеніші нозологічні форми внутрішньолікарняної інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм та шляхи передавання збудників, чинники передавання збудників. Роль медичного працівника в профілактиці внутрішньолікарняної інфекції. Епідеміологічний нагляд. Заходи профілактики внутрішньолікарняної інфекції, протиепідемічні заходи.</i>	3
3	Лекція	Сказ Клініко-епідеміологічна характеристика сказу. Основні клінічні прояви хвороби. Лабораторна діагностика. Медична допомога хворому. Значення первинного оброблення вкушеної рани. Профілактика сказу серед населення. Профілактичні заходи в осередку.	2
	<i>Самостійна робота</i>	<i>1. Сказ. Особливості догляду та принципи лікування хворих. Профілактика.</i>	3

4	Лекція	<p>2. <i>Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття про дезінсекцію та дератизацію.</i></p> <p>Бешиха. Правець</p> <p>Клініко-епідеміологічна характеристика <i>бешихи</i>.</p> <p>Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Діагностика.</p> <p>Принципи лікування. Профілактика захворювання.</p> <p>Етіологія та епідеміологія <i>правця</i>. Особливості клініки <i>правця</i>. Лабораторна діагностика. Основні етапи лікування хворого на <i>правець</i>. Роль первинного хірургічного оброблення рани в профілактиці <i>правця</i>. Планова і екстрена профілактика <i>правця</i>. Заходи в осередку.</p>	2
	Самостійна робота	<p>1. <i>Бешиха. Особливості клінічного перебігу. Диференціальна діагностика.</i></p> <p>2. <i>Правець. Диференціальна діагностика. Профілактика правця.</i></p> <p>3. <i>Кір. Епідеміологічна характеристика збудників кори. Джерело збудника інфекції. Механізм і шляхи передавання, сприйнятливість та імунітет. Особливості епідемічного процесу. Епідеміологічна роль хворих у різні періоди хвороби. Терміни ізоляції хворих та осіб, які контактували з ними. Загальна та специфічна профілактика.</i></p> <p>4. <i>Поліомієліт.</i></p>	6
5	Лекція	<p>Лептоспіроз. Бруцельоз</p> <p>Особливості етіології та епідеміології <i>лептоспірозу</i>. Природноосередкове захворювання. Патогенез. Клінічні ознаки: геморагічний синдром, жовтяничні та безжовтяничні форми. Ускладнення. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика хвороби.</p> <p>Особливості етіології та епідеміології. Патогенез. Клінічні ознаки і перебіг хвороби. Характер температурної кривої. Ураження органів опорно-рухового апарату, нервової, сечової та статеві системи, інших органів і систем. Методи лабораторної діагностики. Лікування. Вакциноterapia.</p> <p>Диспансерне спостереження за реконвалесцентами.</p> <p>Особливості етіології та епідеміології <i>бруцельозу</i>. Природноосередкове захворювання. Патогенез. Клінічні ознаки: геморагічний синдром, жовтяничні та</p>	2

	<p>Самостійна робота</p>	<p>безжовтяничні форми. Ускладнення. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика хвороби.</p> <p>Особливості етіології та епідеміології. Патогенез. Клінічні ознаки і перебіг хвороби. Характер температурної кривої. Ураження органів опорно-рухового апарату, нервової, сечової та статеві системи, інших органів і систем. Методи лабораторної діагностики. Лікування. Вакциноterapia.</p> <p>Диспансерне спостереження за реконвалесцентами.</p> <p>Профілактика.</p> <p>Профілактика.</p> <p><i>1. Лептоспіроз. Епідеміологічна характеристика збудників лептоспірозу. Джерело збудників інфекції, механізм передавання, шляхи поширення. Особливості епідемічного процесу. Специфічна профілактика. Профілактичні та протиенідемічні заходи. Диференціальна діагностика. Догляд за хворими.</i></p> <p><i>2. Бруцельоз. Диференціальна діагностика. Значення поетапного лікування: лікарня, курорт, поліклініка.</i></p> <p><i>3. Скарлатина. Епідеміологічна характеристика збудника скарлатини. Особливості епідемічного процесу. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.</i></p> <p><i>4. Туберкульоз.</i></p>	<p>6</p>
<p>6</p>	<p>Лекція</p>	<p>Чума. Туляремія</p> <p>Чума як особливо небезпечна хвороба. Характеристика. Природні осередки чуми. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина різних форм захворювання. Ускладнення. Методи дослідження. Значення бактеріологічного методу діагностики. Біологічний метод діагностики. Лікування. Значення етіотропних засобів. Профілактичні заходи на ендемічній території та в осередку інфекції.</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота</p>	<p><i>1. Чума. Етіологія чуми. Джерело збудників інфекції, шляхи розповсюдження. Природна осередковість. Загальна та специфічна профілактика. Тактика фельдшера в разі виявлення хворого на чуму. Захисний робочий одяг. Заходи в осередку інфекції.</i></p> <p><i>2. Туляремія. Характеристика захворювання. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Класифікація клінічних форм. Перебіг різних форм хвороби. Методи обстеження в діагностиці захворювання: бактеріологічний, серологічний, біологічний,</i></p>	<p>3</p>

7	Лекція	<p><i>алергологічний.</i> <i>Лікування. Засоби етіотропної дії.</i> <i>Профілактика. Значення вакцинації та умови її застосування.</i></p> <p>3. <i>Коклюш. Епідеміологічна характеристика збудника коклюшу. Особливості епідемічного процесу. Роль хворих зі стертою формою хвороби. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.</i></p> <p>Сибірка. Токсоплазмоз</p> <p>Основи етіології та епідеміології сибірки. Клінічні прояви локалізованої та генералізованої форм сибірки. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Антибіотикотерапія. Імунотерапія. Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Етіологія. Цикли розвитку токсоплазм. Епідеміологія. Антропургійні та природні осередки хвороби. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Прогноз. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика токсоплазмозу.</p> <p>Самостійна робота</p> <p>1. <i>Сибірка. Епідеміологічна характеристика збудника сибірки. Характеристика епідемічного процесу. Профілактичні та протиенідемічні заходи в сільському господарстві, на промислових підприємствах. Профілактика сибірки. Диференціальна діагностика. Принципи лікування.</i></p> <p>2. <i>Набутий і природжений токсоплазмоз. Ускладнення токсоплазмозу.</i></p> <p>3. <i>Гельмінтози. Морфологічна характеристика збудників: аскаридозу, трихоцефальозу, стронгілоїдозу, трихінельозу, теніозу, теніаринхозу, дифілоботріозу, ехінококозу, опісторхозу, ентеробіозу, гіменолепідозу.</i></p>	2
1	Практичне Заняття	<p>Геморагічні гарячки</p> <p>Загальна характеристика групи хвороб, нозології. <i>Геморагічна гарячка з нирковим синдромом.</i> Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина</p>	2

		<p>(інкубаційний період, основні клінічні синдроми, перебіг), диференціальна діагностика, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.</p> <p>Хвороба Брілла. Особливості її перебігу. Підстави для встановлення діагнозу. Диференціальна діагностика.</p> <p>Кримська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика.</p> <p>Омська геморагічна гарячка. Етіологія, епідеміологія, патогенез захворювань. Клінічна картина, методи діагностики. Принципи лікування. Профілактика</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — проводити огляд очей, склер, кон'юнктиви, ротової порожнини; — проводити оцінювання сечі; — оцінювати результати дослідження сечі; — проводити пальпацію органів черевної порожнини; — брати кров для біохімічних досліджень; — брати кров на імуноферментний аналіз та полімеразну ланцюгову реакцію; — діагностувати і надавати невідкладну допомогу при печінковій комі; — проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів. 	
2	<p>Практичне Заняття</p>	<p>Малярія</p> <p>Вивчення орієнтовних історій хвороб, температурних кривих за різних форм малярії, обстеження хворих, збирання матеріалу для мікроскопічного методу діагностики. Догляд за хворими в гарячковому стані, призначення специфічного лікування, вивчення груп препаратів різного напрямку дії. Диспансеризація. Заходи в осередку. Виявлення джерела інфекції серед різних груп населення (осіб, які прибули з регіонів із тропічним кліматом), профілактичне лікування.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — обстежувати хворого; — приготувати мазок і товсту краплю крові; — замінити білизну (постільну та натільну); — доглядати за хворими, що перебувають у гарячковому стані. <p>Захворювання з переважно рановим та інокуляційним механізмом передавання</p>	4
3	<p>Практичне</p>	<p>ВІЛ-інфекція</p>	4

	<p>Заняття</p>	<p>Обстеження хворих з лімфаденопатією, зі зниженою масою тіла, запальними захворюваннями легень, мигдаликів тощо.</p> <p>Обговорення основних клінічних синдромів та супутніх захворювань.</p> <p>Значення епідеміологічного обстеження для діагностики захворювання.</p> <p>Тест-системи для виявлення антитіл проти ВІЛ.</p> <p>Значення для діагностики.</p> <p>Контингент, що підлягає обстеженню на СНІД.</p> <p>Методи профілактики. Індивідуальна профілактика медичних працівників.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — обстежувати хворих; — збирати епідеміологічний анамнез; — дотримуватися принципів деонтології під час спілкування з хворими; — проводити огляд периферичних лімфатичних вузлів; — діагностувати первинні симптоми ВІЛ-інфекції; — брати кров для серологічного методу дослідження; — проводити дезінфекцію, передстерилізаційне оброблення медичних інструментів; — застосовувати протиснідний набір; — забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом. 	
4	<p>Практичне заняття</p>	<p>Сказ</p> <p>Ознайомлення з основними симптомами хвороби, формами перебігу. Обґрунтування діагнозу. Принципи лікування і догляду. Діагностика. Поведінка медичного персоналу. Профілактичні заходи в осередку.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — визначати основні клінічні симптоми; — проводити первинне оброблення рани; — вводити антирабічну вакцину; — вводити антирабічний імуноглобулін. 	4
5	<p>Практичне Заняття</p>	<p>Бешиха</p> <p>Методика обстеження хворого.</p> <p>Опитування і огляд хворого. Локальний огляд.</p> <p>Діагностика. Диференціальна діагностика бешихи. Принципи лікування. Догляд за хворими. Реабілітація.</p> <p>Практичні навички:</p>	4

6	Практичне заняття	<ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — проводити локальний огляд пацієнта з бешихою; — уводити антибіотики. <p>Правець</p> <p>Ознайомлення з основними симптомами хвороби.</p> <p>Визначення початкових симптомів правця.</p> <p>Ознайомлення з принципами лікування. Догляд за хворим.</p> <p>Планова і екстрена профілактика правця.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — оцінювати стан пацієнта; — доглядати за хворим при гіпертермії, психомоторному збудженні; — уводити протиправцеву сироватку за методом Безредки; — проводити первинне хірургічне оброблення рани для запобігання правцю. 	4
7	Практичне заняття	<p>Лептоспіроз</p> <p>Методика обстеження хворих: опитування та огляд, визначення симптому Пастернацького. Диференціальна діагностика лептоспірозу. Взяття матеріалу на лабораторне дослідження. Догляд за хворими. Дезінфекція та профілактичні заходи в осередку.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідемічний анамнез; — збирати сечу для мікроскопічного та бактеріологічного дослідження; — перевіряти симптом Пастернацького; — брати кров для серологічних досліджень і посіву; — забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом. <p>Захворювання з переважно множинним механізмом передавання</p>	4
8	Практичне Заняття	<p>Бруцельоз</p> <p>Огляд та опитування хворих. Виділення основних клінічних ознак. Ознайомлення з основними методами лабораторної діагностики. Особливості взяття</p>	4

		<p>інфікованого матеріалу. Вивчення методик проведення діагностичних процедур: внутрішньошкірної проби Бюрне, взяття крові для проведення бактеріологічного аналізу і серологічних реакцій. Методика введення бруцельозної вакцини.</p> <p>Ознайомлення з методами лікування. Профілактика.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — проводити взяття крові для бактеріологічного дослідження; — проводити взяття матеріалу для серологічного дослідження; — ставити внутрішньошкірну алергійну пробу Бюрне; — вводити протибруцельозну вакцину. <p>Чума. Туляремія</p> <p>Вивчення орієнтовних історій хвороб. Обстеження хворих з лімфаденітом, пневмонією. Диференціальна діагностика. Організація карантинних заходів. Взяття матеріалу для бактеріологічного, серологічного, біологічного методів дослідження. Проведення алергійних проб. Принципи лікування хворих. Демонстрація протичумного костюма.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати клініко-епідеміологічний анамнез; — обстежувати хворих; — збирати матеріал для бактеріологічного дослідження; — збирати матеріал для серологічного дослідження; — збирати матеріал для біологічного дослідження; — проводити алергійну пробу; — заповнювати картку екстреного повідомлення; — транспортувати інфікований матеріал в лабораторію; — користуватися протичумним костюмом. 	4
9	Практичне заняття		4
10	Практичне заняття	<p>Сибірка</p> <p>Догляд за хворими. Основні симптоми хвороби. Клінічні форми. Діагностика, лікування, догляд. Техніка безпеки медичного персоналу. Профілактичні заходи в осередку.</p> <p>Практичні навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> — збирати анамнез, оглядати, оцінювати тяжкість стану хворих; — проводити шкірно-алергійні проби з антраксіном; 	4

		<ul style="list-style-type: none"> — проводити взяття інфікованого матеріалу від хворих на сибірку; — забезпечувати особисту безпеку під час взяття та транспортування матеріалу в лабораторію. 	
--	--	---	--

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Загальна частина				
1	Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Поняття про епідеміологічний нагляд. Вчення про епідемічний процес. Вплив соціальних і природних умов на епідемічний процес.	3	1	1	1
2	Організація і режим інфекційної служби.	2	—	2	
3	Основи профілактики інфекційних хвороб. Організація та проведення імунопрофілактики	5	1	3	1
4	Методи діагностики інфекційних хвороб	4	1	2	1
5	Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими.	6	1	4	1
6	Охорона праці в галузі	1	—	—	1
	Спеціальна частина				
	Розділ 1. Захворювання з переважно фекально-оральним механізмом передавання				
7	Черевний тиф. Паратифи А і В	5	1	2	2
8	Шигельоз	3,5	1	2	
9	Холера	2	0,5	1	1
10	Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз	4	1	2	1
11	Ботулізм	2,5	0,5	1	1
12	Вірусні гепатити А, В, С, Е	8	2	4	2
	Розділ 2. Захворювання з переважно повітряно-краплинним механізмом передавання				
13	Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції	6	2	2	2
14	Герпесвірусні інфекції	3	1	—	2

15	Інфекційний мононуклеоз. Ангіна	3	1	1	1
16	Дифтерія	3	1	1	1
17	Менінгококова інфекція	3	1	1	1
	Розділ 3. Захворювання з переважно трансмісивним механізмом передавання				
18	Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Висипний тиф. Хвороба Брілла	3	1	1	1
19	Геморагічні гарячки	6	1	2	3
20	Малярія	9	2	4	3

	Розділ 4. Захворювання з переважно рановим та інокуляційним механізмами передавання				
21	ВІЛ-інфекція. Внутрішньолікарняна інфекція	9	2	4	3
22	Сказ. Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття про дезінсекцію та дератизацію	9	2	4	3
23	Бешиха. Кір.	8	1	4	3
24	Правець. Поліомієліт	8	1	4	3
25	Лептоспіроз. Скарлатина.	8	1	4	3
	Розділ 5. Захворювання з переважно множинним механізмом передавання				
26	Бруцельоз. Туберкульоз.	8	1	4	3
27	Чума. Туляремія. Коклюш.	9	2	4	3
28	Сибірка.	6	1	4	3
29	Токсоплазмоз. Гельмінтози	3	1	—	
	Усього	150	32	68	50

5. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1.	Поняття про інфекцію та інфекційні хвороби. Основи профілактики інфекційних хвороб. . Організація та проведення імунопрофілактики. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд Вчення про епідемічний процес.	2
2.	Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими. Методи діагностики інфекційних хвороб.	2
3.	Черевний тиф. Паратифи А і В. Шигельоз.	2
4.	Холера Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз. Ботулізм.	2
5.	Вірусні гепатити.	2
6.	Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції	2
7.	Герпесвірусні інфекції. Ангіна. Інфекційний мононуклеоз.	2
8.	Дифтерія. Менінгококова інфекція.	2
9.	Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Геморагічні гарячки.	2
	<i>Всього</i>	18
<i>4 семестр</i>		
1.	Малярія.	2
2.	ВІЛ – інфекція	2
3.	Сказ	2
4.	Бешиха. Правець	2
5.	Лептоспіроз. Бруцельоз.	2
6.	Чума. Туляремія	2
7.	Сибірка. Токсоплазмоз	2
	<i>Всього</i>	14
	Разом	32

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1.	Організація і режим інфекційної служби Основи профілактики інфекційних хвороб. Методи діагностики інфекційних хвороб	4
2.	Предмет і методи епідеміології. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд Вчення про епідемічний процес. Організація та проведення імунопрофілактики	4
3.	Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими. Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття про дезінсекцію та дератизацію	4
4.	Черевний тиф. Паратифи А і В Шигельоз	4
5.	Холера Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз Ботулізм	4
6.	Вірусні гепатити	4
7.	Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Ангіна. Інфекційний моноклеоз Дифтерія	4
8.	Менінгококова інфекція Висипний тиф. Хвороба Брілла	2
	<i>Всього</i>	30
<i>4 семестр</i>		
1.	Геморагічні гарячки	2
2.	Малярія	4
3.	ВІЛ – інфекція	4
4.	Сказ	4
5.	Бешиха	4
6.	Правець	4
7.	Лептоспіроз	4
8.	Бруцельоз	4
9.	Чума. Туляремія	4
10.	Сибірка.	4
	<i>Всього</i>	38
	Разом	68

7. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
<i>3 семестр</i>		
1.	Основи профілактики інфекційних хвороб. Організація та проведення імунопрофілактики	2
2.	Методи діагностики інфекційних хвороб	1
3.	Принципи лікування хворих на інфекційні хвороби. Догляд за хворими Охорона праці в галузі	2
4.	Черевний тиф. Паратифи А і В	2
5.	Шигельоз Холера Харчові токсикоінфекції. Сальмонельоз.	2
6.	Ботулізм.	1
7.	Вірусні гепатити	2
8.	Грип. Гострі респіраторні вірусні інфекції	2
9.	Герпесвірусні інфекції	2
10.	Ангіна. Інфекційний мононуклеоз Дифтерія	2
11.	Менінгококова інфекція. Висипний тиф. Хвороба Брілла.	2
	Всього	20
<i>4 семестр</i>		
1.	Геморагічні гарячки	3
2.	Малярія	3
3.	ВІЛ – інфекція. Внутрішньолікарняна інфекція	3
4.	Сказ. Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття про дезінсекцію та дератизацію	3
5.	Бешіха. Кір.	3
6.	Правець. Поліомієліт	3
7.	Лептоспіроз. Туберкульоз.	3
8.	Бруцельоз. Скарлатина.	3
9.	Чума. Туляремія. Коклюш	3
10.	Сибірка. Токсоплазмоз. Гельмінтози	3
	Всього	30
	Разом	50

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Методика обстеження інфекційного хворого:
 - збирання скарг, епідеміологічного анамнезу, анамнезу хвороби та життя;
 - об'єктивне обстеження:
 - оцінювання стану хворого;
 - огляд шкіри, слизових оболонок;
 - пальпація лімфатичних вузлів;
 - огляд м'язової та кісткової систем;
 - огляд зівя і мигдаликів;
 - обстеження дихальної системи (пальпація, перкусія, аускультация);
 - визначення частоти дихання;
 - обстеження серцево-судинної системи (вимірювання пульсу, пальпація, перкусія, аускультация);
 - обстеження органів травлення (пальпація поверхнева і глибока);
 - оцінювання фізіологічних процесів (випорожнення, сечовиділення).
2. Підготовка хворого та інструментів до ректороманоскопії.
3. Посів матеріалу від хворого на поживне середовище.
4. Приготування дезінфекційних розчинів
5. Оброблення волосяного покриву при педикульозі. Основні протипедикульозні засоби і методика використання їх.
6. Взяття крові з вени хворого для серологічних досліджень.
7. Посів крові з метою виділення гемокультури хворих на черевний тиф та інших збудників інфекційних хвороб.
8. Взяття випорожнень хворого з метою виділення збудників кишкової групи інфекцій. Правила транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію.
9. Підготовка хворого та медичних інструментів до люмбальної пункції. Догляд за хворими після пункції. Правила транспортування хворого після проведення люмбальної пункції.
10. Посів сечі на поживне середовище.
11. Дуоденальне зондування і посів жовчі з метою виділення збудника черевного тифу.
12. Взяття матеріалу на вірусологічне дослідження.
13. Взяття мазка із носоглотки для виявлення менінгокока.
14. Проведення шкірно-алергічної проби та оцінювання її результатів.
15. Виконання внутрішньом'язових, внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньовенних ін'єкцій.
16. Техніка промивання шлунка через зонд.
17. Техніка проведення очисної клізми, сифонної клізми.
18. Правила введення протиботулінічної сироватки.
19. Підготування необхідних засобів для оброблення вкушеної рани. Подальша тактика фельдшера щодо такого хворого.

20. Визначення препаратів для термінової профілактики правця. Правила первинного оброблення рани.
21. Порядок одягання та знімання протичумного костюма.
22. Визначення в сечі жовчних пігментів.
23. Дотримання правил техніки безпеки під час роботи з медичними інструментами, обладнанням, кров'ю та біологічними рідинами.
24. Надання невідкладної медичної допомоги при гіпертермії.
25. Надання невідкладної медичної допомоги при печінковій комі.
26. Надання невідкладної медичної допомоги при кишковій кровотечі.
27. Надання невідкладної медичної допомоги при анафілактичному шоку.
28. Надання невідкладної медичної допомоги при стенозуючому ларинготрахеїті.
29. Техніка приготування мазка і товстої краплі крові для діагностики малярії.
30. Надання невідкладної допомоги при інфекційно-токсичному шоку

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Загальна частина

1. Основні питання загальної патології інфекційних хвороб. Сучасне вчення про інфекційні хвороби. Поширення інфекційних хвороб.
2. Міжнародна класифікація інфекційних хвороб. Адапована до Міжнародних вимог класифікація Л.В. Громашевського (Ж.І. Возіанова, 2000).
3. Значення чинника патогенності мікроорганізмів. Значення імунітету та вікової реактивності організму в інфекційному процесі. Значення чинників навколишнього середовища, попередніх і супутніх захворювань, професійних чинників, провідних симптомокомплексів у виникненні та клінічному перебігу інфекційних хвороб.
4. Періоди гострої інфекційної хвороби, їх значення в діагностиці, лікуванні та епідеміології. Приклади циклічного та ациклічного перебігу інфекційних хвороб. Зв'язок періодів хвороби з її діагностикою і лікуванням.
5. Клінічні форми інфекційної хвороби. Гострий, підгострий, затяжний і хронічний перебіг інфекційних хвороб. Загострення, рецидиви, ускладнення. Носійство. Змішані інфекції.
6. Методика обстеження інфекційного хворого. Значення клінічного та епідемічного анамнезу в діагностиці. Визначення провідних симптомокомплексів у перебігу хвороби.
7. Об'єктивне обстеження хворого, зміни з боку різних систем.
8. Лабораторні та інструментальні методи діагностики інфекційних хвороб: специфічні і неспецифічні. Специфічні: бактеріоскопічний, бактеріологічний, серологічний, шкірно-алергійний, біологічний. Методи експрес-діагностики. Обов'язки фельдшера щодо взяття матеріалу від хворого для лабораторних досліджень; правила, яких потрібно дотримуватись при цьому.
9. Учення про імунітет. Сучасний погляд на значення імунітету в запобіганні інфекційним хворобам. Поняття про анафілаксію та алергію. Використання реакції імунітету для діагностики інфекційних хвороб.
10. Лікувально-охоронний режим, його вплив на перебіг інфекційної хвороби та її наслідки.
11. Комплексне та індивідуальне лікування. Основні лікарські засоби специфічної дії, характеристика кожної групи.
12. Патогенетичне лікування, основні групи лікарських засобів, показання до їх призначення.
13. Принципи інтенсивної терапії в лікуванні пацієнтів з інфекційними хворобами.
14. Значення догляду за хворими як лікувального чинника, роль середнього медичного персоналу при цьому. Особливості догляду за інфекційним хворим.

15. Лікувальне харчування. Режим харчування інфекційних хворих. Значення харчування згідно з дієтою в лікуванні інфекційних хворих.
16. Загальні принципи профілактики інфекційних хвороб. Заходи щодо джерела інфекції, знешкодження шляхів передачі інфекції, вплив на сприйнятливий колектив.
17. Медичне спостереження за осередком інфекційної хвороби. Протиепідемічні заходи в осередку.
18. Вакцинопрофілактика і серопрфілактика. Живі, ослаблені та вбиті вакцини. Хімічні вакцини. Комбіновані вакцини. Анатоксини. Сироватки, імуноглобуліни.
19. Принцип організації проведення щеплень. Планові щеплення та щеплення за епідемічними показаннями. Вакцинація та ревакцинація. Протипоказання до щеплень. Правила зберігання вакцин і сироваток.
20. Основи охорони праці та охорона праці в галузі.
21. Дотримання техніки безпеки під час роботи в інфекційному відділенні.
22. Дотримання правил під час роботи з інфікованим матеріалом.

Спеціальна частина

23. Черевний тиф. Паратиф А і В. Етіологія черевного тифу. Епідеміологія. Основні положення патогенезу. Патологічні зміни у тонкій кишці. Клінічна картина. Основні клінічні прояви початкового періоду хвороби. Типи температурної кривої. Симптоматика з боку окремих органів і систем. Лабораторна діагностика. Ускладнення: кишкова кровотеча і перфорація виразки кишки. Невідкладна допомога фельдшера в цих випадках. Рецидиви і загострення черевного тифу. Режим, дієта. Особливості догляду за хворими. Принципи лікування. Профілактика. Умови виписування.
24. Паратиф А і В. Клініко-епідеміологічні відмінності від черевного тифу. Особливості клінічного перебігу паратифу А і В. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика паратифу.
25. Шигельоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Патологічні зміни у кишках. Клінічна класифікація. Клінічні прояви згідно з класифікацією. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Лікування. Виписування реконвалесцентів. Диспансерне спостереження. Профілактика.
26. Харчові токсикоінфекції (ХТІ). Загальна характеристика інфекцій. Етіологія, основні збудники хвороб. Епідеміологія. Спорадичні захворювання і групові спалахи. Основні положення патогенезу. Клінічні ознаки ХТІ. Значення клінічного та епідеміологічного анамнезу, клінічних ознак, лабораторних досліджень у діагностиці
27. ХТІ. Лабораторна діагностика. Патогенетичне лікування. Використання адсорбентів. Значення догляду. Дієта. Виписування реконвалесцентів. Профілактика Ботулізм. Етіологія. Стійкість збудника у навколишньому середовищі. Епідеміологія. Ранні клінічні ознаки захворювання. Особливості клінічного перебігу. Симптоми ураження центральної нервової системи та органів травлення. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Принципи

- лікування. Специфічна терапія. Симптоматичне лікування. Значення догляду за хворими. Профілактика: роль санітарного нагляду і санітарної освіти. Складання плану бесіди з профілактики ботулізму.
28. Сальмонельоз. Етіологія. Епідеміологія. Основні положення патогенезу. Клінічні ознаки. Значення клінічних та епідеміологічних даних. Лабораторні дослідження: бактеріологічне, серологічне. Диференціальна діагностика. Принципи патогенетичного лікування. Профілактика.
 29. Холера. Етіологія. Епідеміологія. Сприйнятливність населення. Патогенез. Клінічний перебіг різних форм холери. Лабораторна діагностика. Вимоги щодо взяття матеріалу від хворого на дослідження; транспортування матеріалу в бактеріологічну лабораторію для дослідження. Диференціальна діагностика. Лікування. Використання сольових розчинів, принципи регідратації. Контроль за хворими з боку медичного персоналу. Використання антибіотиків. Догляд за хворими. Режим роботи медичного персоналу в госпіталі для хворих на холеру. Профілактика. Правила ізоляції хворих, вібріоносіїв і контактних осіб, обстеження на носійство.
 30. Вірусний гепатит. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез, клінічна картина згідно з прийнятою класифікацією. Діагностика. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Лікування. Лікувальне харчування. Значення режиму в лікуванні хворих на вірусний гепатит. Режим медичного персоналу під час роботи з хворим на вірусний гепатит. Профілактика. Правила стерилізації медичних інструментів. Диспансерне спостереження за особами, які перехворіли на вірусний гепатит.
 31. Грип. Етіологія. Епідеміологія. Сучасна епідеміологічна картина поширення грипу в світі. Епідемії та пандемії грипу. Клінічна картина, ускладнення. Диференціальна діагностика. Особливості догляду за хворими. Профілактика внутрішньолікарняних заражень на грип. Ізоляція хворого в домашніх умовах. Лікування в умовах ФАПу. Показання до госпіталізації хворого. Лікування. Основні противірусні лікарські засоби. Дезінфекція. Профілактика. Застосування біологічних імунних засобів.
 32. ГРВІ. Поняття про гострі респіраторні вірусні інфекції. Аденовірусна інфекція. Парагрип. Етіологія. Патогенез, клінічні особливості. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
 33. Герпесвірусні інфекції. Етіологія. Епідеміологія. Сприйнятливність населення. Імунітет. Клінічні прояви. Діагностика, лікування. Догляд. Профілактика.
 34. Менінгококова хвороба. Етіологія. Епідеміологія. Роль носіїв менінгокока в поширенні хвороби. Симптоматика і перебіг різних форм менінгококової хвороби. Ускладнення. Прогноз. Діагностика. Лабораторна діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика. Тактика фельдшера ФАПу щодо хворих з різними клінічними формами менінгококової хвороби.
 35. Дифтерія. Етіологія. Епідеміологія. Сучасний стан захворюваності на дифтерію в Україні. Клінічні прояви різних форм дифтерії згідно з

- Міжнародною класифікацією хвороб. Тактика фельдшера ФАПУ щодо хворих на ангіну, показання до госпіталізації. Диференціальна діагностика. Ускладнення. Догляд. Особиста безпека медичного персоналу під час роботи з хворим на дифтерію. Лікування.
36. Інфекційний мононуклеоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика, специфічні зміни гемограми, серологічні реакції. Ускладнення. Лікування. Догляд. Профілактика.
 37. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика ангін за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Діагностика ангіни, методи обстеження хворих. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика.
 38. Загальна характеристика трансмісивних інфекцій. Особливості епідеміології. Характерні джерела інфекції, переносники, патогенез. Особливості клінічних проявів. Методи діагностики. Загальні принципи лікування. Профілактика.
 39. Рикетсіози. Загальна характеристика. Антропоносні і зооносні рикетсіози. Клініко-епідеміологічні особливості. Діагностика. Основи лікування і профілактики.
 40. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Особливості перебігу на сучасному етапі. Ускладнення. Діагностика. Догляд. Тактика фельдшера ФАПУ щодо хворих з тривалою гарячкою. Профілактика. Лікувально-профілактичні заходи в осередку.
 41. Малярія. Етіологія. Епідеміологія. Сучасний стан захворюваності на малярію в світі і в Україні. Циклічність розвитку малярійного плазмодію та зв'язок циклів із клінічним перебігом хвороби. Клінічна картина. Ускладнення. Диференціальна діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
 42. Геморагічні гарячки. Загальна характеристика. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом, кримська геморагічна гарячка. Етіологія. Епідеміологія. Природні осередки інфекції. Професійна захворюваність. Клінічна картина. Значення клініко-епідеміологічних даних для діагностики. Лікування. Догляд. Профілактика.
 43. ВІЛ-інфекція. Етіологія. Епідеміологія. Сучасна епідеміологічна ситуація в світі. Механізм зараження. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика.
 44. Сказ. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Заходи щодо запобігання зараженню персоналу. Лікування. Догляд. Профілактика. Тактика фельдшера щодо покусаного. Антирабічні щеплення. Ветеринарні заходи. Ознаки хвороби у тварин.
 45. Бешиха. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні форми. Діагностика. Тактика фельдшера щодо хворих на різні клінічні форми бешихи. Ускладнення. Рецидиви. Лікування. Догляд. Особиста гігієна. Протирецидивне лікування.
 46. Правець. Етіологія. Чинники, що сприяють захворюванню. Класифікація. Клінічна картина. Ускладнення. Догляд, його особливості. Лікування. Серотерапія. Специфічна і неспецифічна

- профілактика. Планова і термінова профілактика. Значення первинного оброблення ран. Санітарно-освітня робота.
47. Лептоспіроз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
 48. Чума. Етіологія. Епідеміологія. Природні вогнища інфекції. Клінічна картина. Ускладнення. Особливості догляду, лабораторна діагностика. Особиста безпека медперсоналу під час роботи з хворим на карантинну інфекцію. Лікування. Догляд. Профілактика. Заходи в осередку.
 49. Туляремія. Етіологія. Резервуари інфекції в природі та шляхи зараження людини. Клінічна картина. Загальна профілактика. Щеплення проти туляремії. Заходи в осередку.
 50. Сибірка. Етіологія. Епідеміологія. Поняття про бактеріологічну зброю. Клінічна картина. Характерні особливості сибіркового карбункулу. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
 51. Бруцельоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Особливості перебігу. Характер температурної кривої. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика.
 52. Токсоплазмоз. Етіологія. Цикл розвитку токсоплазм. Епідеміологія. Антропургічні і природні осередки хвороби. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Набутий токсоплазмоз і природжений токсоплазмоз. Ускладнення. Прогноз. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика токсоплазмозу. Тактика фельдшера щодо хворих на різні клінічні форми бешихи. Ускладнення. Рецидиви. Лікування. Догляд. Особиста гігієна. Протирецидивне лікування.
 51. Правець. Етіологія. Чинники, що сприяють захворюванню. Класифікація. Клінічна картина. Ускладнення. Догляд, його особливості. Лікування. Серотерапія. Специфічна і неспецифічна профілактика. Планова і термінова профілактика. Значення первинного оброблення ран. Санітарно-освітня робота.
 52. Лептоспіроз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
 53. Чума. Етіологія. Епідеміологія. Природні вогнища інфекції. Клінічна картина. Ускладнення. Особливості догляду, лабораторна діагностика. Особиста безпека медперсоналу під час роботи з хворим на карантинну інфекцію. Лікування. Догляд. Профілактика. Заходи в осередку.
 54. Туляремія. Етіологія. Резервуари інфекції в природі та шляхи зараження людини. Клінічна картина. Загальна профілактика. Щеплення проти туляремії. Заходи в осередку.
 55. Сибірка. Етіологія. Епідеміологія. Поняття про бактеріологічну зброю. Клінічна картина. Характерні особливості сибіркового карбункулу. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Черевний тиф. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Ускладнення: кишкова кровотеча і перфорація виразки кишки. Принципи лікування. Профілактика.
2. Шигельоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
3. Харчові токсикоінфекції (ХТІ). Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
4. Ботулізм. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
5. Сальмонельоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
6. Холера. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
7. Вірусний гепатит А. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Диспансерне спостереження за особами, які перехворіли на вірусний гепатит.
8. Вірусний гепатит В. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Ускладнення. Лікування. Профілактика. Диспансерне спостереження за особами, які перехворіли на вірусний гепатит.
9. Грип. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Принципи лікування. Профілактика.
10. ГРВІ. Поняття про гострі респіраторні вірусні інфекції. Аденовірусна інфекція. Парагрип. Етіологія. Патогенез, клінічні особливості. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
11. Герпесвірусні інфекції. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви. Діагностика, лікування. Профілактика.
12. Менінгококова хвороба. Етіологія. Епідеміологія. Симптоматика і перебіг різних форм менінгокової хвороби. Ускладнення. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
13. Дифтерія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічні прояви різних форм дифтерії згідно з Міжнародною класифікацією. Ускладнення. Догляд. Особиста безпека медичного персоналу під час роботи з хворим на дифтерію. Лікування.
14. Інфекційний мононуклеоз. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
15. Ангіна. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Характеристика ангіни за характером змін мигдаликів: катаральна, фолікулярна, лакунарна, некротично-виразкова ангіна Симановського—Плаута—Венсана. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.

16. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Діагностика. Профілактика.

17. Малярія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Ускладнення. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
18. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом, кримська геморагічна гарячка. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
19. ВІЛ-інфекція. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика.
20. Сказ. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лікування. Догляд. Профілактика. Тактика фельдшера щодо потерпілого від укусів. Антирабічні щеплення.
21. Бешиха. Етіологія. Клінічні форми. Діагностика. Лікування. Догляд. Протирецидивне лікування.
22. Правець. Етіологія. Епідеміологія. Класифікація. Клінічна картина. Догляд, його особливості. Лікування. Профілактика.
23. Лептоспіроз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
24. Чума. Етіологія. Епідеміологія. Клініка. Ускладнення. Лабораторна діагностика. Особиста безпека медперсоналу під час роботи з хворим на карантинну інфекцію. Лікування. Догляд. Профілактика.
25. Туляремія. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Профілактика.
26. Сибірка. Етіологія. Епідеміологія. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд. Профілактика.
27. Бруцельоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Клінічна картина. Лабораторна діагностика. Лікування. Догляд за хворими. Профілактика.
28. Токсоплазмоз. Етіологія. Епідеміологія. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Набутий токсоплазмоз і природжений токсоплазмоз. Ускладнення. Діагностика. Принципи лікування. Профілактика токсоплазмозу.

9. Індивідуальні завдання

З метою кращого засвоєння матеріалу з інфектології з основами епідеміології робочою програмою і навчальним планом освітньо-професійної програми «Лікувальна справа» передбачене виконання індивідуальних завдань:

1. Кожному здобувачу освіти пропонується індивідуальне завдання: скласти тези бесіди, лекції з профілактики інфекційних захворювань. Наприклад:

а) скласти план та підготувати тези лекції для пацієнтів інфекційного відділення на тему: «Профілактика захворювань на ГРВІ», «Профілактика ботулізму», «Профілактика правця», тощо;

б) скласти план та підготувати тези лекції з основ охорони праці в інфекційному кабінеті для середнього медичного персоналу та для пацієнтів.

2. Серед здобувачів освіти II курсів провести конкурс санбюлетнів (презентацій, рефератів) на тему:

«Профілактика інфекційних захворювань».

10. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні заняття, самостійна позааудиторна робота. Під час лекцій використовується засоби наочності, зокрема на всі лекційні заняття створені мультимедійні презентації, інтерактивні методи.

Практичні заняття спрямовані на отримання базових знань та відпрацювання алгоритмів виконання практичних навичок на рівні навички. На практичних заняттях студенти опановують уміння спілкуватися з хворими як на прикладах використання елементів рольової та ділової гри, так і безпосередньо при роботі з хворими.

11. Методи контролю

На лекційних заняттях проводиться вибірковий контроль на засвоєння викладеної теми.

На практичних заняттях контроль знань проводиться різними методами: опитування, розв'язування тестових завдань, виконання практичних навичок при роботі в малих групах, та індивідуальне виконання практичної навички. Значне місце при оцінці знань відводиться розв'язуванню ситуаційних задач як типових так і підвищеної складності.

Контроль самостійної позааудиторної роботи проводиться у формі виконання індивідуальних завдань на практичних заняттях, індивідуальних консультаціях згідно графіка.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який включає усні відповіді та розв'язання ситуаційної задачі з виконанням практичної навички.

12. Критерії оцінювання навчальних

досягнень здобувачів освіти з освітнього компонента «Інфектологія з

основами епідеміології»

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з інфектології з основами епідеміології складено для визначення рівня підготовки фахових молодших бакалаврів у закладі фахової передвищої освіти КЗ КОР «Чернобыльський медичний фаховий коледж» за спеціальністю 223 Медсестринство галузь знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійна програма «Лікувальна справа» відповідно до складових галузевих стандартів фахової передвищої освіти затверджених МОН України (Наказ МОН «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»» № 1202 від 08.11.2021 року), освітньо-професійної програми «Лікувальна справа» 2023 та навчальних планів 2023 року.

КЗ КОР «Чернобыльський медичний фаховий коледж»

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма	Лікувальна справа

Критерії оцінювання досягнень здобувачів освіти

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- реферати;
- опитування (усне або письмове; фронтальне, групове або індивідуальне);
- мультимедійні презентації здобувачів вищої освіти;
- клінічні (ситуаційні) задачі;
- демонстрація практичних навичок;
- контрольна робота.

Оцінювання активності і знань здобувачів освіти відбувається під час с практичних занять, поточного письмового та усного контролю, виконання підсумкових завдань.

Поточне оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти на практичних заняттях здійснюється за чотирибальною (національною) шкалою: «5» - (відмінно), «4» - (добре), «3» - (задовільно), «2» - (незадовільно) .

Критерії оцінювання знань і вмінь

При оцінюванні досягнень здобувачів фахової передвищої освіти враховується:

- застосування системного підходу: вміння бачити місце питання, що розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;
- правильність та повнота розкриття питання, вміння чітко, логічно, систематизовано викласти матеріал;
- рівень осмислення навчального матеріалу, повнота розкриття змісту понять, характеру закономірних зв'язків та залежностей між явищами, які вони відображають, точність застосування наукових термінів;
- рівень виявлення аналітичних вмінь, вміння обґрунтувати основні положення викладеного матеріалу, демонструючи навички наукового узагальнення проблеми та вміння зробити достатньо мотивовані висновки;
- вільне володіння матеріалом як вміння зробити його повний або концентрований виклад, так і вміння використовувати матеріал у новій навчальній ситуації, знання основних концепцій проблеми, яка розглядається, вміння мотивовано викласти власну точку зору;
- вміння бачити прикладний аспект (практичне застосування) знань, що висвітлюються;
- використання додаткової літератури;
- культура мовлення.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИЙ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧА
ОСВІТИ**

на теоретичних заняттях

Оцінка «5» - здобувач освіти:

- дає повні відповіді на всі запитання, правильно визначає поняття;
- точно формулює думки і обґрунтовує їх;
- послідовно і точно викладає матеріал;
- грамотно оформлює свою відповідь;
- вміє вирішувати ситуаційні задачі з виділенням першочергових заходів по наданню допомоги на догоспітальному етапі (правильні логічно обґрунтовані відповіді)

Оцінка «4» - здобувач освіти:

- відповідь задовольняє ті ж самі вимоги, що й відповідають на оцінку «5», але студент зробив незначні помилки в теоретичних знаннях та допустив невеликі неточності.

Оцінка «3» - здобувач освіти:

- знає і розуміє основні положення теми, але: є прогалини в теоретичних знаннях, в обґрунтуванні та осмисленні ситуаційних задач, допускає помилки при визначенні понять, термінології;
- у відповіді немає чіткості, послідовності;
- не вміє вирішувати задачі;
- плутає послідовність дії при наданні невідкладної допомоги.

Оцінка «2» - здобувач освіти:

- не орієнтується в матеріалі;
- виявляє не розуміння теми;
- допускає істотні помилки, що спотворюють зміст вивченого;
- відповідь відсутня.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧА

ОСВІТИ

на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача освіти
1. Високий	«5»	<p>Здобувач освіти вільно володіє темою заняття. Виконуючи завдання, виявляє творчі здібності, самостійно проводить аналогії, надає порівняльні характеристики, обґрунтовуючи свої відповіді, користується широким арсеналом доказів своєї думки, наводить приклади.</p>
		<p>Володіє уміннями і компетенціями для здійснення виробничих функцій при виконанні типових та нестандартних завдань виробничої діяльності, в тому числі: доглядом за хворими, профілактичною, організаційно-методичною та технічною.</p> <p>При виконанні практичних навиків здобувач освіти</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повністю, без помилок виконує всі етапи алгоритму дій в повному обсязі • Враховує показання і протипоказання • Застосовує навички спілкування з пацієнтом на всіх етапах алгоритму. <p>Здобувач освіти також володіє:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-особистісними компетенціями – системним та креативним мисленням, властивостями комунікабельності та адаптивності, доцільної критичності і самокритичності; 2. Загально-науковими компетенціями – має базові знання з теми і застосовує їх при виконанні виробничих завдань; 3. Загально-професійними та спеціалізовано-професійними компетенціями: <ul style="list-style-type: none"> - застосовує на практиці принципи медичної етики та деонтології; - розуміє соціальні та правові наслідки своєї професійної діяльності; - володіє комунікативними навичками; - використовує стандарти та нормативну базу галузі охорони здоров'я; - володіє навичками з охорони праці та інфекційної безпеки. <p>При тестовому контролі виконує завдання 90-100% від загальної кількості тестових завдань.</p>
2. Достатній	«4»	<p>Здобувач освіти володіє темою заняття, виконує типові завдання виробничої діяльності, орієнтується в нестандартних ситуаціях, усвідомлює основні поняття, може пояснити зв'язок між причиною і наслідками.</p>

		<p>Володіє уміннями і компетенціями для здійснення виробничих функцій при виконанні типових та нестандартних завдань виробничої діяльності, в тому числі: доглядом за хворими, профілактичною, організаційно-методичною та технічною.</p> <p>При виконанні практичних навиків здобувач освіти допускає помилки в підготовчому етапі. Процедури виконуються в правильній послідовності. Допущені помилки не впливають на кінцевий результат та стан здоров'я.</p> <p>Здобувач освіти також володіє:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-особистісними компетенціями – системним та креативним мисленням, властивостями комунікабельності та адаптивності, доцільної критичності і самокритичності; 2. Загально-науковими компетенціями – має базові знання з базових наук і застосовує їх при виконанні виробничих завдань; 3. Загально-професійними та спеціалізовано-професійними компетенціями: <ul style="list-style-type: none"> - застосовує на практиці принципи медичної етики та деонтології; - розуміє соціальні та правові наслідки своєї професійної діяльності; - володіє комунікативними навичками; - використовує стандарти та нормативну базу галузі охорони здоров'я; - володіє навичками з охорони праці та інфекційної безпеки. <p>При тестовому контролі виконує завдання 89,9-75 % від загальної кількості тестів.</p>
<p>3. Середній</p>	<p>«3»</p>	<p>Здобувач освіти виконує типові завдання професійної діяльності, має знання з теми заняття та базових дисциплін.</p> <p>Здобувач освіти володіє більшою частиною навчального матеріалу з теми, але не завжди робить правильні логічні висновки і узагальнення.</p> <p>Володіє загально-професійними і спеціалізовано-професійними компетенціями.</p> <p>Не достатньо володіє навиками з охорони праці, інфекційної безпеки, знаннями нормативної бази в галузі охорони здоров'я.</p> <p>Володіє уміннями і компетенціями для здійснення виробничих функцій при виконанні типових та нестандартних завдань виробничої діяльності, в тому числі: доглядом за хворими, профілактичною, організаційно-методичною та технічною.</p> <p>При виконанні практичних навиків студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • допускає помилки, які завдають шкоди психологічному здоров'ю пацієнта • не може чітко указати показання і протипоказання для здійснення процедури

		<ul style="list-style-type: none"> не чітко виконують підготовчий і завершальний етапи алгоритму практичного навичка. <p>При проведенні тестового контролю знань, виконує завдання на рівні 74,9-60% від загальної кількості тестів.</p>
4. Початковий	«2»	<p>Під час здійснення виробничих функцій, здобувач освіти виконує окремі типові завдання професійної діяльності. Не демонструє систему необхідних умінь для формування загально-професійних компетенцій, не володіє системним мисленням.</p> <p>Здобувач освіти частково усвідомлює значення теми для застосування в майбутній професійній діяльності фельдшера.</p> <p>Не повністю розуміє або плутає значення ключових понять з теми. Не достатньо володіє теоретичними знаннями, вміннями та навиками. Не здатний відповідати на більшість питань.</p> <p>Допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта.</p> <p>При проведенні тестового контролю знань, виконує завдання на рівні 59,9 % і менше.</p>

Оцінювання роботи здобувачів освіти

Критерії оцінювання	оцінки			
	5	4	3	2

1. Оцінка усної відповіді на підготовчому та основному етапах	Повна, обґрунтована з використанням медичної термінології	Повна з непевними поясненнями або помилками з використанням медичної термінології	Неповна відповідь, але основні поняття засвоєні	Матеріал не засвоєно, відповідь відсутня або неправильна
2. Оцінювання тестів	100 – 90 % правильних відповідей	89,9 – 75 % правильних відповідей	74,9 - 60 % правильних відповідей	59,9% та менше правильних відповідей
3. Рішення ситуаційних задач	Правильні логічно обґрунтовані відповіді	Правильні відповіді з недостатнім обґрунтуванням	Частково правильні відповіді, обрана тактика порушує стандарти дитини	Відповіді відсутні
4. Практичні навички	Правильно виконує практичні навички, дотримуючись алгоритму послідовності дій	Виконує практичні навички з порушенням алгоритму дій або помилками, які не порушують стандартів жінок	Виконує практичні навички з порушенням алгоритму дій або помилками, які незначно порушують стандартів жінок	Неправильно виконує практичні навички або допускає помилки, які наносять шкоду жінці
5 Активність	Проактивний Приймає участь у виконанні завдань. Сам продукує ідеї	Активний Приймає участь у виконанні завдань		Пасивний Не приймає участь у виконанні завдань

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін

Протокол № __ від «__» серпня 20__ р.

Голова циклової комісії _____ Марія ШУЛЛА

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з інфектології з основами епідеміології складено для визначення рівня підготовки фахових

молодших бакалаврів у закладі фахової передвищої освіти КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж» за спеціальністю 223 Медсестринство галузь знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійна програма «Лікувальна справа» відповідно до складових галузевих стандартів фахової передвищої освіти затверджених МОН України (Наказ МОН «Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 223 Медсестринство галузі знань 22 Охорона здоров'я освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»» № 1202 від 08.11.2021 року), освітньо-професійної програми «Лікувальна справа» 2023 та навчальних планів 2023 року.

КЗ КОР «Чорнобильський медичний фаховий коледж»

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма	Лікувальна справа

Критерії оцінювання досягнень здобувачів освіти

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- командні проекти;
- реферати;
- опитування (усне або письмове; фронтальне, групове або індивідуальне);
- мультимедійні презентації здобувачів вищої освіти;
- клінічні (ситуаційні) задачі;
- демонстрація практичних навичок;
- контрольна робота.

Оцінювання активності і знань здобувачів освіти відбувається під час с практичних занять, поточного письмового та усного контролю, виконання підсумкових завдань.

Поточне оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти на практичних заняттях здійснюється за чотирибальною (національною) шкалою: «5» - (відмінно), «4» - (добре), «3» - (задовільно), «2» - (незадовільно) .

Оцінка «5» (відмінно) ставиться, якщо у відповіді:

- зазначено і простежується розуміння місця питання, що розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;
- правильно і повно розкрито зміст матеріалу в обсязі програми, відповідь має чіткий, логічний та послідовний характер;
- повністю розкрито зміст понять, точно використано наукові терміни;
- відповідь насичена глибокими та розгорнутими судженнями;
- зроблено аргументовані висновки;
- здобувач освіти демонструє творче застосування знань при перерформатуванні запитання.

Оцінка «4» (добре) ставиться, якщо у відповіді:

- зазначено і простежується розуміння місця питання, що розглядається, як в структурі теми, так і в структурі курсу в цілому;
- майже повно розкрито основний зміст матеріалу, відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу;
- надано правильне визначення понять і чітко використано наукові терміни;
- недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база, недостатньо мотивовані висновки;
- здобувач освіти вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації;
- у відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

Оцінка «3» (задовільно) ставиться, якщо у відповіді:

- зміст навчального матеріалу викладено неповно, фрагментарно, відповідь має недостатньо стійкий (здобувач вищої освіти відповідав невпевнено) та послідовний характер;
- допущено певні помилки й неточності у використанні наукової термінології та визначенні понять;
- відповідь має формальний та переважно репродуктивний характер, висновки не аргументовані та не охоплюють всього змісту викладеного матеріалу;
- у новій навчальній ситуації здобувач освіти використовує лише окремі знання вивченого матеріалу;
- у відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

Оцінка «2» (незадовільно) ставиться, якщо у відповіді:

- здобувач освіти неспроможний відтворити зміст навчального матеріалу у певній послідовності, у відповіді окремі фрагменти знань перемежуються з розрізненими фактами та загальними фразами;
- допущено грубі помилки при визначенні понять та використанні термінології;
- викладений матеріал не узагальнено, висновки не сформульовано;
- у відповіді наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Оцінювання результатів практичної діяльності здобувачів освіти

Оцінка «5» (відмінно) - здобувач освіти самостійно і швидко підбирає необхідне обладнання для виконання практичних навичок. Може визначити мету та послідовність виконання маніпуляції. Вміє підготувати необхідне до маніпуляції, дотримується алгоритму дії, не допускає помилок.

Оцінка «4» (добре) - здобувач освіти самостійно підбирає необхідне обладнання. Може визначити мету та послідовність виконання маніпуляції. Визначає показання та протипоказання до маніпуляцій, вміє підготувати необхідне до маніпуляції, дотримується алгоритму дії. Допускає несуттєві помилки, які не впливають на кінцевий результат.

Оцінка «3» (задовільно) - здобувач освіти підбирає обладнання та інструментарій за допомогою викладача. Послідовність виконання маніпуляції

порушена.

Оцінка «2» (незадовільно) - здобувач освіти не знає, яке обладнання необхідно підібрати для виконання маніпуляції. Послідовність виконання маніпуляції порушена. Допущені помилки впливають на результат маніпуляції.

Оцінювання тестових завдань

Оцінка «5» (відмінно) - 100-90% правильних відповідей.

Оцінка «4» (добре) – 89,9-75% правильних відповідей.

Оцінка «3» (задовільно) – 74,9-60% правильних відповідей.

Оцінка «2» (незадовільно) – 59,9% і менше правильних відповідей.

Оцінювання розв'язання ситуаційної задачі

Оцінка «5» (відмінно) – здобувач освіти правильно виконав практичне завдання (ситуаційну вправу), спроможний аргументовано відстоювати свою думку.

Оцінка «4» (добре) - здобувач освіти показує не досить високі знання понятійного апарату та літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідних категорій.

Оцінка «3» (задовільно) – здобувач освіти у цілому відповів на поставлене запитання, але не спромігся переконливо аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату, показав недостатні знання літературних джерел.

Оцінка «2» (незадовільно) – здобувач освіти дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату та літературних джерел.

Оцінювання презентацій

Оцінка «5» (відмінно) - тему розкрито повно, використані матеріали демонструють розуміння теми, матеріал викладений в логічній послідовності, з використанням міждисциплінарних зв'язків, грамотно, раціонально використані можливості комп'ютерної анімації, презентація не перевантажена слайдами (до 15 слайдів), раціонально використані графіки, малюнки, діаграми тощо. Здобувач освіти чітко, впевнено та грамотно доповідає і викладає матеріал, відповідає на запитання, готовий до дискусії.

Оцінка «4» (добре) - тему розкрито частково, має місце порушення логічної послідовності, неповне використання міждисциплінарних зв'язків, допущені незначні граматичні помилки, недостатньо використані можливості комп'ютерної анімації, презентація перевантажена слайдами (або недостатньо слайдів для розкриття теми), на одному слайді багато дрібної інформації.

Оцінка «3» (задовільно) - наявні суттєві недоліки у виконанні презентації, тема розкрита частково, порушена логічна послідовність викладеного матеріалу, здобувач вищої освіти не завжди з розумінням підбирає матеріал, допущені помилки як в презентації, так і в доповіді. Не використані можливості комп'ютерної анімації, відсутній аналіз представлених матеріалів.

Оцінка «2» (незадовільно) - тему не розкрито, в роботі відсутні графіки,

малюнки. Не використані можливості комп'ютерної анімації, відсутній аналіз представлених матеріалів. Здобувач вищої освіти не володіє матеріалом, не може відповісти на запитання.

Оцінювання рефератів

Оцінка виставляється з урахуванням двох параметрів:

- 1) обсяг виконаного реферату;
- 2) якість написання.

Оцінка «5» (відмінно) ставиться за реферат, який має обсяг 12 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.

Оцінка «4» (добре) ставиться за реферат, який має обсяг 8 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.

Оцінка «3» (задовільно) ставиться, коли обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.

Оцінка «2» (незадовільно) ставиться, якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.

Оцінювання самостійної роботи

Оцінка «5» (відмінно) - здобувач фахової передвищої освіти надав повну, обґрунтовану відповідь на питання, використав всі рекомендовані джерела інформації, чітко відповідає на поставлені питання, дотримана етика посилань.

Оцінка «4» (добре) - здобувач фахової передвищої освіти надав достатню відповідь на питання, використав матеріали основних джерел інформації, надає відповіді на поставлені питання, допускає незначні помилки в обґрунтуванні, дотримана етика посилань.

Оцінка «3» (задовільно) - здобувач фахової передвищої освіти орієнтується в поняттях, частково розкрив питання, використані тільки матеріали підручника, відповідає на поставлені питання невпевнено, допускає фактичні помилки, дотримана етика посилань частково.

Оцінка «2» (незадовільно) - здобувач фахової передвищої освіти не виконав роботу, на поставлені питання не відповідає або допускає грубі помилки.

13. Методичне забезпечення

- 1.** До всіх лекційних занять підготовлені мультимедійні презентації та методичні розробки лекцій.
- 2.** До кожного практичного заняття підготовлено методичні розробки, інструктивні карти, алгоритми виконання практичних навичок, набір ситуаційних задач різного рівня складності.
- 3.** Для виконання позааудиторної самостійної роботи підготовлені методичні розробки з тестовим матеріалом, задачами, запитаннями для самоконтролю, рекомендованою літературою.

14. Рекомендована література

Основна

- Андрейчин М.А., О.Л. Івахів* Медсестринство при інфекційних хворобах. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.
- Возіанова Ж.І.* Інфекційні і паразитарні хвороби. — К.: Здоров'я, 2001.
- Денисенко О.В.* Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. — 2-е вид. — К.: Медицина, 2010. — 168 с.
- Касевич Н.М., Шаповал К.І.* Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.
- Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б.* Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
- Чорновіл А.В., Грицко Р.Ю.* Клінічне медсестринство в інфектології з елементами епідеміології. — К.: Здоров'я, 2002.
- Чорновіл А.В., Грицко Р.Ю., Лишеньок С.А.* Клінічне медсестринство в інфектології. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.

Додаткова

- Інфекційні хвороби* / За ред. Тітова М.Б. — К.: Вища шк., 1995.
- Інфекційні хвороби у загальній практиці та сімейній медицині* / За ред. Андрейчина М.А. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2007.

15. Інформаційні ресурси:

1. “Google”
2. <http://svit.ukrinform.ua/population.php5>. www.wikipedia.com
3. <http://ukrgazeta.plus.org.ua/article.php?ida=404>
4. <http://readbookz.com/book/194/7349.html>
5. http://osvita.ua/school/lessons_summary/health/30847/
6. uk.wikipedia.org/wiki/
7. <http://www.ukrreferat.com>
8. <http://uk.wikipedia.org>
9. <http://ua-referat.com>
10. <http://ua.textreferat.com/referat-15690-1.html>